

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19:MJU5

Cirkulär ekonomi

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19 om cirkulär ekonomi, i huvudsak med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar om resurseffektivitet och den cirkulära ekonomin, materialåtervinning, hållbar produktion, plast, cirkulär livsmedelsproduktion, nedskräpning och sanering, transport av avfall och konsumentinformation.

I ärendet finns 31 reservationer (M, SD, C, V, L, KD) och 2 särskilda yttranden (C, L).

Behandlade förslag

Ett åttiotal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/2019.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Utskottets överväganden.....	10
Ökad återvinning och omställning till cirkulär ekonomi	10
Materialåtervinning	14
Hållbar produktion	29
Plast	34
Cirkulär livsmedelsproduktion	41
Nedskräpning och sanering	50
Miljöbrott och transport av farligt avfall	59
Informationskrav för varor och tjänster om miljöpåverkan, farliga ämnen och livslängd	62
Reservationer	65
1. Ökad återvinning och omställning till cirkulär ekonomi, punkt 1 (M).....	65
2. Ökad återvinning och omställning till cirkulär ekonomi, punkt 1 (C)	65
3. Skärpt materialåtervinningsmål och ökad återvinning, punkt 2 (M) ...	66
4. Skärpt materialåtervinningsmål och ökad återvinning, punkt 2 (SD) ...	67
5. Möjliggöra för fler aktörer inom avfallshantering och att sälja avfall vidare, punkt 3 (M).....	67
6. Möjliggöra för fler aktörer inom avfallshantering och att sälja avfall vidare, punkt 3 (C).....	68
7. Möjliggöra för fler aktörer inom avfallshantering och att sälja avfall vidare, punkt 3 (KD).....	69
8. Hållbar konsumtion av textilier, punkt 5 (SD).....	69
9. Stärkt producentansvar, punkt 7 (SD).....	70
10. Stärkt producentansvar, punkt 7 (KD).....	71
11. Förbud mot engångsartiklar av plast och EU:s plaststrategi, punkt 9 (M).....	71
12. Förbud mot engångsartiklar av plast och EU:s plaststrategi, punkt 9 (SD)	72
13. Förbud mot engångsartiklar av plast och EU:s plaststrategi, punkt 9 (C)	73
14. Minskad plastanvändning och en nationell plaststrategi, punkt 10 (SD)	74
15. Minskad plastanvändning och en nationell plaststrategi, punkt 10 (V)	74
16. Övriga plastfrågor, punkt 11 (V)	75
17. Övriga plastfrågor, punkt 11 (L).....	76
18. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för minskat matsvinn, punkt 12 (M).....	76
19. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för minskat matsvinn, punkt 12 (SD)	77
20. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för minskat matsvinn, punkt 12 (KD)	78
21. Biogasproduktion, punkt 13 (SD).....	78

22. Hantering av slaktavfall, punkt 14 (M).....	79
23. Hantering av slaktavfall, punkt 14 (SD)	80
24. Slamåterföring, punkt 15 (M).....	80
25. Slamåterföring, punkt 15 (SD)	81
26. Oljesanering, förorenad mark och återställande- och saneringsförsäkring, punkt 19 (M)	81
27. Oljesanering, förorenad mark och återställande- och saneringsförsäkring, punkt 19 (SD)	82
28. Rivning av vindkraftverk, punkt 20 (SD)	83
29. Miljöbrott och transport av farligt avfall, punkt 21 (M)	83
30. Informationskrav för varor och tjänster om miljöpåverkan, farliga ämnen och livslängd, punkt 22 (M).....	84
31. Informationskrav för varor och tjänster om miljöpåverkan, farliga ämnen och livslängd, punkt 22 (C).....	85
Särskilda yttranden	86
1. Centerpartiets förslag för en cirkulär ekonomi (C).....	86
2. Liberalernas förslag för en cirkulär ekonomi (L)	86
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	88
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	88

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

- 1. Ökad återvinning och omställning till cirkulär ekonomi**
Riksdagen avslår motionerna
2018/19:741 av Kristina Nilsson (S),
2018/19:1310 av Joakim Järrebring (S),
2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2.1 och
2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.
Reservation 1 (M)
Reservation 2 (C)

- 2. Skärpt materialåtervinningsmål och ökad återvinning**
Riksdagen avslår motionerna
2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3 samt
2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2.
Reservation 3 (M)
Reservation 4 (SD)

- 3. Möjliggöra för fler aktörer inom avfallshantering och att sälja avfall vidare**
Riksdagen avslår motionerna
2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 43,
2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 28,
2018/19:2847 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 1 och
2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 9.
Reservation 5 (M)
Reservation 6 (C)
Reservation 7 (KD)

- 4. Pantsystem**
Riksdagen avslår motionerna
2018/19:183 av Michael Rubbestad (SD),
2018/19:184 av Michael Rubbestad (SD),
2018/19:339 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5,
2018/19:747 av Johan Löfstrand m.fl. (S),
2018/19:1594 av Matilda Ernkrans (S),
2018/19:1816 av Jan Ericson (M),
2018/19:1817 av Jan Ericson (M) och
2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 24.

- 5. Hållbar konsumtion av textilier**
Riksdagen avslår motionerna
2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2018/19:2326 av Lorentz Tovatt och Emma Hult (båda MP) och
2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41.

Reservation 8 (SD)

6. Övriga återvinningsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:680 av Johan Andersson m.fl. (S),
2018/19:684 av Ingemar Nilsson (S),
2018/19:709 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S),
2018/19:1304 av Ida Karkiainen m.fl. (S),
2018/19:1618 av Ida Karkiainen m.fl. (S),
2018/19:1700 av Edward Riedl (M),
2018/19:1729 av Mats Green (M) och
2018/19:1834 av Jan Ericson (M).

7. Stärkt producentansvar

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:685 av Peter Persson (S),
2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2,
2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 24,
2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 42 och
2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 15.

Reservation 9 (SD)

Reservation 10 (KD)

8. Ekodesign och planerat åldrande

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 40 och
2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 25.

9. Förbud mot engångsartiklar av plast och EU:s plaststrategi

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 8,
2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 25,
2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 37,
2018/19:2586 av Cecilie Tenfjord Toftby (M) yrkande 2,
2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 28 och
2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 11 (M)

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (C)

10. Minskad plastanvändning och en nationell plaststrategi

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkandena 15 och 17 samt

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7.

Reservation 14 (SD)

Reservation 15 (V)

11. Övriga plastfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 16,

2018/19:1033 av Fredrik Lundh Sammeli och Mathias Tegnér (båda S),

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 24 och

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 16.

Reservation 16 (V)

Reservation 17 (L)

12. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för minskat matsvinn

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 33,

2018/19:2696 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 18,

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 42 och

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 18 (M)

Reservation 19 (SD)

Reservation 20 (KD)

13. Biogasproduktion

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 22 och

2018/19:454 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

Reservation 21 (SD)

14. Hantering av slaktavfall

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 34 och

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 9.

Reservation 22 (M)

Reservation 23 (SD)

15. Slamåterföring

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 36 och

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 24 (M)

Reservation 25 (SD)

16. Anmälningsskyldighet för kompost

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:454 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 och

2018/19:2541 av Rickard Nordin (C).

17. Nedskräpning och marint skräp

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1457 av Ann-Sofie Alm (M),

2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkande 7,

2018/19:2545 av Rickard Nordin och Fredrik Christensson (båda C) och

2018/19:2546 av Rickard Nordin och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 1 och 2.

18. Stimulera utvecklingen av urban mining, waste mining och hantering av utvinningsavfall

Riksdagen avslår motion

2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkandena 1–4.

19. Oljesanering, förorenad mark och återställande- och saneringsförsäkring

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:164 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 17,

2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 9 och

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 26 (M)

Reservation 27 (SD)

20. Rivning av vindkraftverk

Riksdagen avslår motion

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 12.

Reservation 28 (SD)

21. Miljöbrott och transport av farligt avfall

Riksdagen avslår motion

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 3–5.

Reservation 29 (M)

22. Informationskrav för varor och tjänster om miljöpåverkan, farliga ämnen och livslängd

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 39 och 45 samt

2018/19:2895 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 30 (M)

Reservation 31 (C)

Stockholm den 12 februari 2019

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Maria Malmer Stenergard (M), Isak From (S), Åsa Coenraads (M), Runar Filper (SD), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Magnus Oscarsson (KD), Marlene Burwick (S), Tina Acketoft (L), Mats Nordberg (SD) och Magnus Ek (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas 85 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2018/19. Motionsyrkandena rör resurseffektivitet och den cirkulära ekonomin, materialåtervinning, hållbar produktion, plast, cirkulär livsmedelsproduktion, nedskräpning och sanering, transport av avfall och konsumentinformation.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, i huvudsak med hänvisning till pågående arbete.

I ärendet finns 31 reservationer (M, SD, C, V, L, KD) och två särskilda yttranden (C, L).

Utskottets överväganden

Ökad återvinning och omställning till cirkulär ekonomi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motioner om ökad återvinning och omställning till cirkulär ekonomi.

Jämför reservation 1 (M) och 2 (C) samt särskilt yttrande 1 (C).

Motionerna

Flera motionsyrkanden handlar om hur återvinningen kan öka och man kan ställa om till en cirkulär ekonomi på ett resurs- och kostnadseffektivt sätt. I kommittémotion 2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 framhåller motionärerna att resurs- och kostnadseffektivitet bör stå i centrum under omställningen till en cirkulär ekonomi. I kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2 i denna del framhålls behovet av att främja ett regelverk på europeisk och global nivå för att ekonomiska styrmedel effektivt ska kunna användas för resurseffektivitet, en giftfri vardag och minskad klimatpåverkan.

I motion 2018/19:1310 av Joakim Järrebring (S) framhåller motionären att genom ökad reglering ska lägre utsläpp förenas med fler jobb och ökad välfärd i en cirkulär ekonomi. Vidare framhålls att det går att förena tillväxt och teknisk utveckling med en hållbar produktion och konsumtion.

I motion 2018/19:741 av Kristina Nilsson (S) föreslås att tillgängligheten till återvinning för personer med funktionshinder förbättras.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

EU-kommissionen presenterade 2015 ett förslag om cirkulär ekonomi i två delar: en handlingsplan för cirkulär ekonomi och ett nytt avfallspaket. Handlingsplanen saknar till stor del förslag till bindande lagstiftning. Dock presenterar kommissionen initiativ kring produktion, produktionsprocesser och konsumtion, återvinning, avfallshantering och nya affärsmodeller/delningsekonomi. Fem prioriterade områden lyfts fram: plast, matavfall, kritiska råmaterial, bygg- och rivningsavfall, biomassa samt biobaserade produkter. Avslutningsvis föreslås ett ramverk för uppföljning; bl.a. ska en uppsättning nyckelindikatorer identifieras. I faktapromemoria 2015/16:FPM30 framhålls att regeringen i stort ställer sig positiv till handlingsplanen och den breda ansatsen, men att regeringen även gärna hade sett lagstiftningsförslag.

Avfallspaketet beslutades av Europeiska unionens råd i maj 2018 och innebär revideringar av sex direktiv på avfallsområdet. De direktiv som berörs av ändringsförslagen är

- avfallsdirektivet (2008/98/EG)
- direktivet om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG)
- direktivet om deponering av avfall (1999/31/EG)
- direktivet om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (2012/19/EU)
- direktivet om batterier och ackumulatörer (2006/66/EG)
- direktivet om uttjänta fordon (2000/53/EG).

I avfallsdirektivet fastställs en avfallshierarki som ska gälla som prioriteringsordning för lagstiftning och politik om att förebygga och hantera avfall. Avfall ska enligt bestämmelsen i första hand förebyggas, i andra hand förberedas för återanvändning, i tredje hand materialåtervinnas, i fjärde hand återvinnas på något annat sätt (t.ex. genom energiåtervinning) och i femte och sista hand bortscaffas. EU:s nya regler föreskriver en ökad användning av effektiva ekonomiska instrument och andra åtgärder som främjar avfallshierarkin. Tillverkarna får här en viktig roll genom att de måste ansvara för sina produkter när de blir avfall. Dessutom ska det senast 2024 finnas obligatoriska system för utökat producentansvar för alla förpackningar. Det finns redan krav på separat insamling av papper, papp, glas, metall och plast. De nya reglerna ska höja kvaliteten på returåvaror och deras användning: farligt hushållsavfall ska samlas in separat senast 2022, biologiskt avfall senast 2023 och textilier senast 2025. Vidare ska deponering fhasas ut gradvis. Vid 2035 ska högst 10 procent av det kommunala avfallet deponeras. Den nya lagstiftningen fokuserar även på att förebygga avfall.

Enligt uppgift från Regeringskansliet pågår arbetet med att genomföra de reviderade direktiven i Sverige.

Den 11 oktober 2018 presenterade EU-kommissionen en uppdatering av sin bioekonomistrategi från 2012. I den uppdaterade strategin föreslås totalt 14 åtgärder för att bättre bereda vägen för ett mer innovativt, resurseffektivt och konkurrenskraftigt samhälle som förenar livsmedelstrygghet med en hållbar användning av förnybara resurser för industriändamål, samtidigt som miljöskyddet säkerställs. I den uppdaterade strategin är fokus för åtgärderna att öppna för investeringar och marknader, att påskynda utveckling av lokala bioekonomier samt att förstå bioekonomins ekologiska gränser. Regeringen stöder (2018/19:FPM12) ambitionen att anpassa strategin i enlighet med EU:s övergripande prioriteringar och framhåller att en cirkulär och biobaserad ekonomi är en prioriterad fråga för att öka resurseffektiviteten och minska miljö- och klimatpåverkan samtidigt som det kan gynna näringslivsutveckling och nya jobb.

Arbetet med att åstadkomma en mer hållbar utveckling pågår även på global nivå. År 2015 beslutade FN om Agenda 2030 för hållbar utveckling, med 17 globala mål. Flera av målen handlar om miljödimensionen hållbar utveckling,

t.ex. att hejda förlusten av biologisk mångfald. EU bidrar till FN:s mål för hållbar utveckling genom bl.a. mål för minskat matsvinn och stopp för marint avfall.

Riksdagen fattade i april 1999 beslut om en ny målstruktur för det nationella miljöarbetet (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). 2010 beslutades om ett generationsmål, som föreskriver att det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Sveriges miljömål omhändertar nationellt den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) lyfts ett antal strategier fram som har betydelse för att öka resurseffektiviteten och för att ställa om till en cirkulär ekonomi längre fram, bl.a. nyindustrialiseringsstrategin smart industri, politik för hållbart företagande, livsmedelsstrategin och handlingsplan för hållbar konsumtion. Att arbeta för att kretsloppen ska vara resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen är också avsikten med strategin om giftfria och resurssnåla kretslopp.

I april 2018 inrättades Delegationen för cirkulär ekonomi. Syftet är att nationellt och regionalt stärka omställningen till en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi. Delegationen ska ge råd till regeringen och fungera som katalysator. Den ska vara ett kunskapscentrum och en samordnande kraft för omställningen. Syftet är både att minska miljö- och klimatpåverkan och att stärka förutsättningarna för svenskt näringsliv på framtida globala marknader. Därigenom förväntas man uppnå ett innovativt, konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv på nationell och regional nivå. Några av delegationens uppgifter är att identifiera hinder, motverkande styrmedel, och behov av utbildning och information samt att ge råd och föreslå kostnadseffektiva åtgärder till regeringen. Delegationen ska redovisa hur arbetet bedrivs och ge förslag till åtgärder som kan vidtas senast den 1 mars 2019–2021.

I december 2018 publicerades *Att göra mer med mindre – Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2023*. Den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet ger en överblick över de mål, styrmedel och åtgärder som har införts i Sverige för att förebygga avfall och för att nå en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin. Planen och programmet ska fungera som stöd i arbetet med att genomföra åtgärderna som bidrar till att målen kopplade till avfallshantering och avfallsförebyggande nås.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17) presenterade regeringen en strategi för hållbar konsumtion. Strategin omfattar bl.a. insatser för ökad kunskap, ekonomiska styrmedel som gör det billigare att reparera varor, satsningar på hur vi kan använda våra resurser mer effektivt och insatser för att förbättra informationen om företags och fonderas hållbarhetsarbete. I strategin omnämns även åtgärder som görs inom sektorsspecifika områden.

Det gäller transport, livsmedel och boende, som är de sektorer som står för den största andelen av utsläppen från den privata konsumtionen.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) anslog regeringen 50 miljoner kronor för att skapa gröna jobb av enklare karaktär för personer som står långt från arbetsmarknaden, t.ex. nyanlända, inom naturvård, friluftsliv, naturturism och biologisk mångfald. Arbetsuppgifterna kan t.ex. innebära att rusta upp det statliga ledsystemet, sköta naturreservat och bekämpa invasiva främmande arter.

Vidare trädde den 1 januari 2017 sänkningen av mervärdesskatten i kraft. Därmed sänktes mervärdesskatten från 25 procent till 12 procent på mindre reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hemtextilier, och en skattereduktion infördes för reparationer av vitvaror för att öka återanvändningen och bidra till den cirkulära ekonomin.

I betänkande 2017/18:MJU15 anfördes att utskottet med tillfredsställelse noterar att resurseffektivitet står allt högre på såväl den globala som den EU-gemensamma och nationella dagordningen. Åtgärder vidtas på samtliga nivåer för att på olika sätt begränsa uppkomsten av avfall och för att påskynda utvecklingen mot en cirkulär ekonomi. Utskottet förutsätter att regeringen fortsätter detta arbete på samtliga nivåer.

I januari 2019 träffades det s.k. januariavtalet mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna. Avtalet är en överenskommelse om politikens inriktning på flera områden, bl.a. miljö och klimat. I fråga om en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi framgår det av januariavtalet att utvecklingen ska stärkas och en bred översyn av regelverken för återvinning och hantering av avfall och restprodukter ska genomföras för att främja innovation och företagande i den cirkulära ekonomin.

För att åstadkomma en cirkulär ekonomi krävs att återvinning är tillgänglig för alla. Enligt plan- och bygglagen (2010:900) ska nya återvinningsstationer och återvinningscentraler utformas så att de blir tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga (8 kap. 1 § 3, 4 § 8 PBL och 3 kap. 4, 5, 18 och 19 §§ PBF). Avfallsutrymmen ska göras tillgängliga även vid ändring (8 kap. 2 § PBL). Vid ändring får avsteg från kravet på tillgänglighet göras om det med hänsyn till ändringens omfattning och byggnadens standard är uppenbart oskäligt att uppfylla tillgänglighetskravet (8 kap. 7 § PBL).

Boverkets Betsundersökning av den tekniska statusen på byggnader visar att i flerbostadshus uppförda före 2005 har 90 procent av de boende mindre än 50 meter till avfallsutrymmet för hushållsavfall. Men Boverket har sett tecken på att avstånden blir längre vid nyproduktion och vid ombyggnader. Utvecklingen pekar mot att man minskar antalet avfallsutrymmen i flerbostadshus, med längre avstånd som följd. För personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga innebär avståndet en extra svårighet. Med anledning av detta införde Boverket 2008 allmänna råd i Boverkets byggregler om ett maximalt avstånd på 50 meter från entrén i flerbostadshus till avfallsutrymmen för matavfall.

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att följa upp hur utbyggnaden av den fastighetsnära och kvartersnära insamlingen av förpackningsavfall och returpapper enligt förordningen (2018:1462) om producentansvar för förpackningar och förordningen (2018:1463) om producentansvar för returpapper, vilka trädde i kraft den 1 januari 2019, fortgår. I uppdraget ingår även att undersöka vilka effekter utbyggnaden har medfört och förväntas bl.a. när det gäller tillgänglighet. Uppföljningen ska redovisas senast vid utgången av 2021.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar med tillfredsställelse att resurs- och kostnadseffektivitet är prioriterade frågor för såväl den svenska regeringen som inom EU. Vidare konstaterar utskottet att frågan om tillgänglig återvinning är viktig, och är en av anledningarna till de ökade krav på bostadsnära insamling av förpackningsavfall och returpapper som införts. Utskottet noterar vidare att flera initiativ har tagits för att öka taktén i omställningen till en cirkulär ekonomi och för att denna omställning ska göras på ett kostnadseffektivt sätt samtidigt som nya arbetstillfällen stimuleras. Vidare noterar utskottet att regeringen lyft fram detta som viktiga frågor framöver. Av den anledningen bedömer utskottet att de åtgärder som föreslås i motionerna 2018/19:741 (S), 2018/19:1310 (S), 2018/19:2426 (C) yrkande 2 i denna del och 2018/19:2891 (M) yrkande 1 och till stor del kan anses tillgodosedda och därför kan lämnas utan vidare åtgärd.

Materialåtervinning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om skärpta materialåtervinningsmål, fler aktörer inom avfallshanteringen, pantsystem, hållbar konsumtion av textilier samt övriga avfalls- och återvinningsfrågor.

Jämför reservation 3 (M), 4 (SD), 5 (M), 6 (C), 7 (KD) och 8 (SD) samt särskilt yttrande 1 (C).

Motionerna

Skärpt materialåtervinningsmål och ökad återvinning

I kommittémotion 2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 föreslås höjda materialåtervinningsmål som tar hänsyn till de nya EU-reglerna på området.

I kommittémotion 2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3 framhåller motionärerna att det är viktigt att främja

återvinning och skapa tydliga regler för återvinning. Här framhålls bl.a. betydelsen av fastighetsnära insamling som ett verktyg som leder till ökad andel återvunnet material.

Möjliggöra för fler aktörer inom avfallshantering och att sälja avfall vidare

Flera motioner berör det kommunala avfallsmonopolet och möjligheten för fler aktörer inom avfallshanteringen. Enligt kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 43 bör en större del av återvinningsmarknaden öppnas för företagande och konkurrens, samtidigt som ett fortsatt sammanhållet producentansvar ska stärka kommunernas möjlighet att påverka hur producentansvarsmaterial samlas in. Av kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 28 framgår att motionärerna vill underlätta för kommuner eller andra parter som tar ansvar att lösa praktiska problem i vardagen. Genom att ge företag och producenter större ansvar och möjligheter att hantera avfall kan nya företag och jobb skapas.

I kommittémotion 2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 9 framhålls vikten av att förtydliga lagstiftningen om verksamheters rätt att sälja vidare matavfall i en cirkulär och resurseffektiv ekonomi. Enligt motionärerna behöver man därför säkerställa att verksamheter har möjlighet att sälja vidare avfall med värde på ett säkert sätt.

Enligt motion 2018/19:2847 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 1 bör professionella ombud, inklusive sådana som marknadsför sig på digitala plattformar, ha samma rätt och möjligheter som privatpersoner att för sin egen räkning transportera avfall och oönskade objekt till återvinningscentraler eller för vidareförsäljning till annan part.

Pantsystem

I motion 2018/19:183 av Michael Rubbestad (SD) föreslås att det införs ett obligatoriskt mottagande av importburkar och flaskor.

Två motioner lyfter frågan om ett gemensamt nordiskt eller europeiskt pantsystem. I motion 2018/19:339 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5 framhålls att handeln mellan olika länder ökar konsekvent, och att det är vanligt att resor görs för att införskaffa diverse olika drycker i andra länder. Enligt motionärerna bör det därför införas ett gemensamt pantsystem i hela Norden så att även importerade burkar och flaskor tas om hand. I motion 2018/19:747 av Johan Löfstrand m.fl. (S) föreslås ett gemensamt pantsystem i EU.

Ett flertal motioner lyfter fram möjligheten att öka återvinningen genom att utvidga eller utveckla nya pantsystem till att inkludera flera produkter. I partimotion 2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 24 föreslås att det införs pantsystem för fler varor, exempelvis för elektronik så som mobiltelefoner och datorer. Även i motion 2018/19:1594 av Matilda

Ernkrans (S) föreslås pant på mobiltelefoner och andra elektroniska produkter samt vissa batterier. Motionären framhåller att sådana pantsystem kan bidra till att driva på för en mer cirkulär ekonomi på samhällsnivå och göra det på ett sätt som människor förstår.

I tre motioner föreslås pantsystem för specifika produkter. I motion 2018/19:184 av Michael Rubbestad (SD) föreslås ett pantsystem för färgpatroner. I motionen framhåller motionären att ett sådant retursystem skulle öka incitamenten för den enskilda brukaren att lämna in patroner för påfyllning, återvinning eller för miljövänlig destruering. Enligt motion 2018/19:1816 av Jan Ericson (M) bör pant införas på batterier, då införandet av ett pantsystem för batterier sannolikt skulle leda till att en större andel av batterierna samlas in och återvanns. Av samma skäl föreslås i motion 2018/19:1817 av Jan Ericson (M) pant på lågenergilampor för att öka andelen lampor som återvinns.

Hållbar konsumtion av textilier

I kommittémotion 2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås ett producentansvar för textilier för att stimulera till ökad återvinning och produktutveckling. Vidare föreslås i yrkande 5 i samma motion att det ska införas mål för insamling och återvinning av textilier. I kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41 framhålls att ett stärkt producentansvar, för exempelvis textilier kan bidra till att sluta kretsloppet.

Enligt motion 2018/19:2326 av Lorentz Tovatt och Emma Hult (båda MP) behöver ett system och teknik för återvinning av textilier komma på plats. Vidare lyfter motionärerna fram behovet av att stimulera innovation för nya hållbara material. För att åstadkomma detta bör regeringen ta fram en nationell strategi för hållbart mode.

Övriga återvinningsfrågor

Flera motioner lyfter problemet med övergivna bilar, vilket ses som såväl ett miljö- som ett nedskräpningsproblem. I motion 2018/19:680 av Johan Andersson m.fl. (S) föreslås att regeringen ser över möjligheten att komplettera producentansvaret med andra åtgärder som minskar problemet med övergivna bilar. I motion 2018/19:709 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S) pekar motionärerna på behovet av att se över vilka lämpliga åtgärder som kan vidtas med anledning av det växande problemet med avställda bilar. I motionerna 2018/19:1304 och 2018/19:1618 av Ida Karkiainen m.fl. (S) lyfts fram att producentansvaret inte tycks ha tillräcklig effekt eftersom skrotbilar dumpas allt oftare och att incitamenten för att återvinna uttjänta fordon behöver öka. Enligt motion 2018/19:684 av Ingemar Nilsson (S) bör regeringen studera förutsättningarna för en skrotningspremie för personbilar i syfte att effektivt bidra till att få bort det stora antalet skrotbilar.

I motion 2018/19:1834 av Jan Ericson (M) framhålls att handeln med historiska fordon är global. För att underlätta för denna handel och värna det kulturarv som historiska fordon utgör bör därför regelverket för global handel med historiska fordon ses över.

I motion 2018/19:1700 av Edward Riedl (M) framhålls svårigheten i att uppskatta de framtida kostnaderna för återvinning av fritidsbåtar då deras livslängd är mycket lång. Motionären lyfter därför fram behovet av att se över lagstiftningen så att en systematisk återvinning av nedskräpande och uttjänta fritidsbåtar kommer till stånd.

I motion 2018/19:1729 av Mats Green (M) framhålls att det finns en reningsmetod som på ett miljövänligt sätt helt renar använd glykol, dessutom med begränsat avfall som följd av reningsprocessen. Det innebär att glykol kan återanvändas om och om igen. Mot bakgrund av det anför motionären att möjligheten att införa ett krav på återvinning av glykol bör ses över.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Skärpt materialåtervinningsmål och ökad återvinning

EU:s förpackningsdirektiv (94/62/EG) harmoniserar bestämmelser om hanteringen av förpackningar och förpackningsavfall för att förebygga och minska inverkan på miljön i samtliga medlemsstater och i tredje länder. Syftet är att säkerställa en hög miljöskyddsnivå. Direktivet ska också säkerställa en fungerande inre marknad och undvika handelshinder samt snedvridning och begränsning av konkurrensen inom unionen. I direktivet fastställs åtgärder som i första hand ska motverka uppkomsten av förpackningsavfall. Enligt direktivet ska alla EU-länder samla in och materialåtervinna förpackningar. EU-länderna ska materialåtervinna minst 60 viktprocent av glas- och pappersförpackningarna, 50 viktprocent av metallförpackningarna och 22,5 viktprocent av plastförpackningarna.

Sverige har gått ett steg längre och satt högre nationella mål än vad EU kräver. Enligt regeringsbeslut i augusti 2014 höjdes dessutom materialåtervinningsmålen i två steg. Den första höjningen skedde 2017 genom ändrade beräkningsunderlag. De nuvarande svenska målen gäller glasförpackningar (70 procent), plastförpackningar exklusive pet-flaskor (30 procent), pet-flaskor (90 procent), pappersförpackningar (65 procent), metallförpackningar exklusive pantburkar (70 procent), pantburkar (90 procent), träförpackningar (15 procent) och totalt förpackningsavfall (55 procent). Den andra höjningen sker från och med 1 januari 2020 då de svenska materialåtervinningsmålen för glasförpackningar höjs till 90 procent, plastförpackningar (exklusive pet-flaskor) till 50 procent, pappersförpackningar och metallförpackningar (exklusive pantburkar) till 85 procent.

De nya förordningar som införts om producentansvar för förpackningar och för returpapper (SFS 2018:1462–1466 och 2018:1469) som trädde i kraft den 1 januari 2019 innebär att kravet på insamlingssystemens servicegrad skärps,

bl.a. genom att returpapper och förpackningsavfall av de vanligast förekommande materialen ska samlas in fastighets- eller kvartersnära. Förändringarna syftar till att bättre tillgodose medborgarnas behov av en lättillgänglig insamling och att andelen avfall som materialåtervinns ska öka.

Möjliggöra för fler aktörer inom avfallshantering och att sälja avfall vidare

Ansvar för insamling av avfall fördelas mellan kommuner, producenter och övriga avfallsinnehavare. Kommunerna ansvarar för hushållsavfall, producenterna för respektive produktgrupp som ingår i deras producentansvar och övriga avfallsinnehavare för allt annat avfall.

Med hushållsavfall avses enligt 15 kap. 3 § miljöbalken avfall som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet. Med avfall från annan verksamhet som är jämförligt med hushållsavfall menas avfall från industrier, affärsrörelser och annan likartad verksamhet som i renhållningssammanhang är jämförligt med avfall som kommer från hushåll. Det är sådant avfall som uppkommer som en direkt följd av att människor oavsett ändamål eller verksamhet uppehåller sig inom en lokal eller i en anläggning. Förarbetena anger särskilt restaurangavfall som exempel på jämförbart med hushållsavfall (prop. 1997/98:45 del 2 s. 184). Det avfall som genereras av industrin, affärsverksamhet, entreprenadverksamheter m.m. benämns ofta verksamhetsavfall. Sådant som klassas som verksamhetsavfall ska omhändertas av verksamhetsutövaren själv, dock på det sätt som anges i tillämplig lagstiftning (avfallsförordningen, SFS 2011:927). Till skillnad från hushållsavfall är verksamhetsavfall inte definierat i lagtext.

Även om avfallet har ett ekonomiskt värde eller återanvänds klassas det fortfarande som avfall.

Kommunen är skyldig att svara för bortforsling av hushållsavfall inom kommunen enligt 15 kap. 20 § miljöbalken. Vidare är det förbjudet för någon annan än kommunen, eller den kommunen anlitar, att transportera hushållsavfall. Kommunen bestämmer själv hur avfallshanteringen ska bedrivas: antingen i egen regi genom förvaltning, i eget eller samägt bolag eller genom uppdrag till en eller flera upphandlade entreprenörer. Det innebär att verksamhetsutövandet kan läggas över på ett kommunalt bolag. Kommunen förblir dock alltid huvudman för verksamheten och kan aldrig överföra sitt avfallsansvar till ett bolag.

Ett flertal företag utför såväl insamling som behandling av avfall. Avfallsentreprenörer erbjuder servicetjänster till såväl kommuner som producenter för att samla in och behandla avfall. Det är dock de kommunala bolagen som i stort dominerar marknaden för behandling av avfall då de driver majoriteten av anläggningarna för biologisk behandling, avfallsförbränning och deponier. En majoritet av de svenska kommunerna anlitar däremot privata entreprenörer för att samla in hushållsavfallet.

För en ökad effektiv hushållsnära insamling, bättre samarbete mellan kommunala och producentansvarssystem, och för högre återvinning ska enligt januariavtalet införandet av nya samordnade krav på lägsta servicenivå för hushållens avfall, inklusive förpackningar, tidningar, grovavfall och farligt avfall, utredas.

Huruvida digitala plattformar som förmedlar tjänster såsom upphämtning och transport av avfall till återvinningscentral bryter mot de regler som föreskrivs i miljöbalken är sedan hösten 2018 föremål för bedömning. Den 25 september 2018 beslutade Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms stad att förbjuda den digitala plattformen Tiptapp AB att förmedla transport inom Stockholms kommun av hushållsavfall till någon annan än de entreprenörer som Stockholms kommun anlitar eller har gett koncession för transport av avfall. Beslutet överklagades till Länsstyrelsen i Stockholm, som ännu inte fattat beslut i frågan.

Pantsystem

Det svenska pantsystemet regleras i förordningen (2005:220) om retursystem för plastflaskor och metallburkar. Förordningen fastslår att den som yrkesmässigt tappat konsumtionsfärdig dryck i plastflaska eller metallburk eller yrkesmässigt till Sverige för in konsumtionsfärdig dryck i en plastflaska eller metallburk ska se till att flaskan eller burken ingår i ett godkänt retursystem, om flaskan eller burken är avsedd för den svenska marknaden. Producentansvaret gäller vid import av plastflaskor eller metallburkar. Ifall utländska plastflaskor eller metallburkar förs in i Sverige för privat bruk finns inget krav på att dessa ska tas om hand inom ramen för retursystemet.

Vad gäller mottagande av utländska burkar anförde miljöminister Karolina Skog den 21 november 2017 som svar på interpellation 2017/18:115 att innebörden av ett pantsystem är att den pant som konsumenten har betalat vid inköpet betalas tillbaka vid återlämnandet. Det svenska retursystemet tar emot de utländska burkarna i pantautomaterna och omhändertar dem på ett miljömässigt sätt. Systemet har anpassats på detta sätt för att möjliggöra ett bättre omhändertagande. Däremot betalas ingen pant ut i de fallen. Vidare anförde miljöminister Karolina Skog att hon inte fått några rapporter om att det skulle förekomma stora problem med särskild nedskräpning i naturen av importerade aluminiumburkar eller petflaskor. Vad gäller petflaskor framhåller hon att det är ett globalt problem med nedskräpning av plast i haven och att regeringen här har beslutat om en rad åtgärder för att förebygga och åtgärda problemen. Förutom en särskild utredning om hur man kan minska de negativa miljöeffekterna av plast har regeringen också gett Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att föreslå olika åtgärder för att minska nedskräpningen särskilt från plastavfall. I uppdraget ingår särskilt att se över och föreslå om det är lämpligt att ändra, utvidga eller föreslå nya pantsystem eller andra kompensationsmodeller för att minska nedskräpningen från plastavfall. Uppdraget ska redovisas senast den 1 augusti 2019.

EU-kommissionen inledde hösten 2010 en studie av förutsättningarna och utvärdering av olika alternativ för ett EU-gemensamt pantsystem för burkar. I studien, som publicerades 2011, konstateras att sett till hela EU står importerade burkar för en mycket liten del av den totala mängden burkar (ca 5 procent). Vidare konstateras att runt 56 procent av all import av burkar görs till Danmark, Sverige och Finland. I studien dras därför slutsatsen att ett EU-gemensamt retursystem inte kan anses vara kostnadseffektivt och proportionellt i relation till problemet. I stället föreslås i rapporten att Danmark fortsätter att söka en bilateral lösning med Tyskland, då det största inflödet av burkar är från Tyskland till Danmark.

Nordiska rådet har sedan 2010 uppmanat sina respektive länders regeringar att verka för ett gemensamt pantsystem för burkar och pet-flaskor. I en rapport från Nordiska ministerrådet från 2013 konstateras dock att det inte är samhällsekonomiskt lönsamt med en nordisk harmonisering av pantordningen, och Nordiska ministerrådet har hittills avslagit samtliga rekommendationer från Nordiska rådet. Rapporten lyfter dock fram att det skulle vara samhällsekonomiskt lönsamt att införa en harmonisering om Tyskland och Estland inkluderades i ett sådant system. Flödena av aluminiumburkar från gränshandeln (här delstaten Schleswig-Holstein i Tyskland och Estland) till Norden är ungefär tio gånger större än flödena av aluminiumburkar inom Norden.

Enligt uppgift från Regeringskansliet finns det i dagsläget inga planer på att införa ett nordiskt pantsystem. Ett sådant system anses svårt att administrera, och det saknas rapporter som visar att det skulle vara ett problem att importerade burkar inte återvinns och hamnar i naturen. Vidare understryks att det svenska retursystemet tar emot importerade burkar även om pant inte ges vid dessa tillfällen.

Det pågår både ett arbete med frivilliga åtaganden att ansluta nya produkter till retursystemet och en diskussion om eventuellt utvidgade pantsystem till att inkludera ytterligare nya produkter.

Jordbruksverket utredde 2015 retursystemet för dryckesförpackningar. I Jordbruksverkets rapport föreslås att det undantag från krav på att ingå i retursystem som finns (förordning 2005:220) för konsumtionsfärdig dryck som huvudsakligen består av mejeriprodukter eller grönsaks-, frukt-, eller bärjuice tas bort, och sedan hösten 2015 kan saftproducenter frivilligt anmäla sig till pantsystemet. Alla de större saftproducenterna har valt att ansluta alla eller vissa av sina saftprodukter.

Genom batteriförordningen (2008:834) infördes ett producentansvar för batterier, där producenter och importörer ansvarar för såväl insamling, omhändertagande och slutförvaring av miljöfarliga batterier som informationsinsatser. Att införa pant på batterier har varit på förslag och diskuterats under en längre tid och var nära att genomföras under tidigt 1990-tal, men i stället erbjöd handeln sig att själva ordna en insamling av nickel-kadmium batterier med högt satta mål. Argument som lyftes fram mot ett pantsystem var att ett sådant skulle leda till:

- uppkomst av onödig och kostsam byråkrati
- risk för att systemet missbrukas
- besvär för personalen i handeln.

Förordningen (2014:1075) om producentansvar för elutrustning trädde i kraft den 15 oktober 2014. Syftet med denna förordning är att elektriska och elektroniska produkter ska utformas och framställas på ett sådant sätt att uppkomsten av avfall förebyggs och, i fråga om det avfall som ändå uppkommer, att producenter ska tillhandahålla system för insamling av avfallet, så att produkterna kan återanvändas eller återvinnas. Förordning syftar också till att all elutrustning som trots avfallsförebyggande åtgärder blir avfall ska hanteras på det sätt som ger bäst resultat för människors hälsa och miljön. Även lågenergilampor omfattas av förordningen för elutrustning.

Vidare har Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten fått i uppdrag att föreslå konkreta åtgärder för att minska plastnedskräpningens negativa effekter på miljön. Myndigheterna ska bl.a. vid behov föreslå ändrade, utvidgade eller nya pantsystem för att minska nedskräpningen från plastavfall. Uppdraget ska redovisas till Miljö- och energidepartementet senast den 1 maj 2019.

I betänkande 2016/17:MJU15 redogörs för utskottets sammanträde den 14 mars 2017 då miljöminister Karolina Skog och Naturvårdsverkets generaldirektör Björn Risinger informerade om återvinningen av plast. Vid mötet framkom att pantsystem generellt sett fungerar bra, men det påtalades även att pantsystem framför allt fungerar som en modell för specifika och rena flöden. Miljöministern betonade att det är viktigt med rena avfallsströmmar så att produkterna som fås från återvinningen är lika säkra som de ursprungliga produkterna. Vidare nämndes det frivilliga åtagandet från branschen att utvidga pantsystemet för dryckesförpackningar till att även omfatta saftflaskor samt att branschen även funderar på andra möjligheter att förbättra återvinningen av produkter.

I betänkande 2014/15:MJU8 konstaterar utskottet att Sverige har ett väl utvecklat system med producentansvar för elprodukter och batterier. Vidare anføres att ett arbete pågår med att öka återanvändningen och materialåtervinningen och att det även i fortsättningen är angeläget att motverka att elavfall och miljöfarligt avfall hamnar i soptunnan eller på annan inte avsedd plats. Detta skulle en pant för t.ex. mobiltelefoner kunna motverka. Utskottet var dock inte berett att föreslå att ett pantsystem för elprodukter införs.

Enligt uppgift från Regeringskansliet pågår ett internt arbete med att förbereda genomförandet av EU:s reviderade avfallsdirektiv. I de diskussioner som pågår tas ett helhetsgrepp om frågorna, inklusive eventuellt utbyggda pantsystem. Än så länge finns inga uppgifter om hur en sådan utbyggnad skulle se ut eller om det skulle gälla nya produkter.

I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 anförde statsminister Stefan Löfven att fler steg ska tas för att göra det lättare att återvinna och återbruka, och att krav på pant ska införas för fler produkter. Vidare framgår av

januariavtalet att regeringen åtagit sig att införa krav på pant som ska omfatta fler produkter, exempelvis batterier, mobiltelefoner och annan elektronik.

Hållbar konsumtion av textilier

Merparten av textilavfallet i Sverige uppkommer hos hushållen och klassas som hushållsavfall. Sverige ska, enligt EU:s avfallsdirektiv, ha infört ett nationellt insamlingsystem för textilier senast 2025. Naturvårdsverket fick i augusti 2014 i uppdrag av den dåvarande regeringen att utreda och föreslå åtgärder för en mer hållbar hantering av textilier och textilavfall. Uppdraget redovisades till Miljö- och energidepartementet den 26 september 2016. Naturvårdsverket föreslår i utredningen ett nytt lagkrav på att sortera ut textilavfall från annat avfall.

Som svar på skriftlig fråga 2016/17:341 om huruvida det pågår ett arbete på Regeringskansliet som rör en mer hållbar hantering av textilier och textilavfall anförde miljöminister Karolina Skog den 23 november 2016 att det är angeläget att det engagemang och de system som byggts upp på frivillig väg tas till vara. Samtidigt är det viktigt att klargöra hur systemet för avfallshanteringen ska se ut framöver. Det finns många aspekter att ta hänsyn till i utformningen av insamlingen, och det är viktigt att vi hittar en långsiktigt hållbar lösning. Vid det tillfället pågick ett analysarbete inom Regeringskansliet inför ett ställningstagande om hur den fortsatta processen ska se ut.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet fortgår diskussionen inom Regeringskansliet om hur avfallsdirektivets krav på insamling av textilier ska genomföras i Sverige.

Som ett svar på de åtgärdsförslag som presenterades i utredningen gav regeringen ett uppdrag till Naturvårdsverket att ansvara för att informationsinsatser genomförs för att öka kunskapen hos konsumenterna för en mer hållbar konsumtion av textilier, genom t.ex. ökad återanvändning och återvinning. I regeringsuppdraget ska Naturvårdsverket samarbeta med Konsumentverket och Kemikalieinspektionen. Naturvårdsverket ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 28 februari 2021 samt göra en delredovisning av arbetet senast den 28 februari 2019.

Naturvårdsverket har tillsammans med Kemikalieinspektionen startat en dialog för en hållbar textil värdekedja med fokus på miljö och kemikalier. Dialogen sker i samarbete med aktörer inom textilområdet, såsom myndigheter, branschorganisationer, innovations- och utbildningsaktörer, forskare, frivilligorganisationer samt kommunföreträdare och andrahandsaktörer. På dialogmötena har deltagare möjlighet att diskutera metoder som minskar miljöpåverkan och kemikalieanvändning, verktyg, innovativa lösningar, medel som går att söka för utvecklingsarbete samt pågående forskning. Initiativet kommer från regeringsuppdraget om hantering av textilier som startades 2016. Dialogen kommer att pågå i tre år med två

dialogmöten per år, som kommer att belysa olika teman med koppling till hållbar hantering av textilier.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) framförs att det i Sverige och Norden pågår ett intensivt arbete för att textilier ska återanvändas och återvinnas, i stället för att slängas i hushållsavfallet, samt att textil som nyproduceras bör vara giftfria. De nordiska miljöministrarna beslutade i april 2015 att anta en gemensam handlingsplan för hållbart mode och hållbara textilier. Det övergripande syftet med handlingsplanen är att till 2020 skapa en mer resurseffektiv och hållbar nordisk textil- och modebransch som är fri från särskilt farliga kemikalier. Ett av handlingsplanens fyra fokusområden är återanvändning och återvinning av textilier. Miljöministrarna i Norden har också på svenskt initiativ skrivit brev till EU-kommissionen med en uppmaning om en skärpt lagstiftning för farliga kemikalier i textilier och om åtgärder för att förebygga textilavfall. Syftet är att ta steg mot en cirkulär ekonomi inom EU.

I april 2018 godkände EU:s medlemsländer kommissionens förslag om att förbjuda 33 särskilt farliga ämnen och grupper som förekommer i textilier. Det är första gången som EU-kommissionen föreslagit ett så brett förbud när det gäller användning av farliga ämnen i konsumentvaror i EU:s kemikalielagstiftning Reach. Sverige har under lång tid varit pådrivande för att få till en bred EU-reglering av farliga ämnen i textilier och stöttade kommissionens förslag.

I betänkande 2017/18:MJU15 anförde utskottet att det är angeläget att konsumtionen av textilier blir mer miljömässigt hållbar. Utskottet välkomnade därför regeringens ambition att Sverige ska bli världsledande i hållbar produktion och konsumtion av textilier. I fråga om insamling och återvinning av textilier ansåg utskottet liksom regeringen att detta behöver förbättras.

Av januariavtalet framgår att regeringen har åtagit sig att införa ett producentansvar för textilier.

Övriga återvinningsfrågor

Hantering av uttjänta bilar regleras i EU-gemensam lagstiftning, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/53/EG av den 18 september 2000 om uttjänta fordon (nedan ELV-direktivet). Syftet med direktivet är att fastställa åtgärder som först och främst syftar till att förebygga uppkomsten av avfall från fordon. I svensk rätt har ELV-direktivet genomförts i förordningen (2007:185) om producentansvar för bilar, bilskrottningsförordningen (2007:186) samt förordningen (2003:208) om förbud mot vissa metaller i bilar.

Uttjänta bilar klassas som farligt avfall tills de har tömts på farliga vätskor och komponenter. Bilar innehåller allt från oljor, batterier och elektronik till tungmetaller som bly och kvicksilver. Innehållet av farliga ämnen och komponenter tillsammans med höga återvinningsmål ställer stora krav på både producenter av bilar och dem som slutligen ska ta hand om de uttjänta bilarna.

En producent ska utan ersättning ta emot en uttjänt bil för skrotning, om producenten tillverkat bilen i eller yrkesmässigt fört in den till Sverige, eller om det för bilen inte finns någon ansvarig producent. En producent får begära skälig ersättning om bilen saknar exempelvis motor, växellåda, katalysator eller andra sådana väsentliga och från ekonomisk synpunkt likvärdiga delar.

Naturvårdsverket fick 2014 i uppdrag att utreda finansieringslösningar för omhändertagande av övergivna uttjänta fordon och att lämna förslag på en lämplig ersättningsmodell. Uppdraget redovisades i november 2015. I rapporten bedömer Naturvårdsverket att en producentfinansierad lösning kan öka incitamenten för producenterna att styra mot ökad resurseffektivitet och återvinning inom bilindustrin. Därför föreslås att en producentfinansierad fond inrättas. Sammantaget visar analysen av olika ersättningsmodeller att den producentfinansierade lösningen är samhällsekonomiskt mest lönsam.

Fonden föreslås bestå av två delar. Den ena delen finansierar en ersättning till kommuner och till staten (Trafikverket och polisen) för omhändertagandet av övergivna uttjänta bilar. Den andra delen av fonden finansierar åtgärder som förebygger att uttjänta bilar överges.

Vad gäller förslag till ersättningsmodeller för att kunna flytta och omhänderta övergivna fordon anförde miljöminister Karolina Skog den 14 november 2017 som svar på interpellation 2017/18:48 att möjligheten att flytta dessa fordon har utretts vid flera tillfällen, senast av Naturvårdsverket som bl.a. har tittat på olika möjligheter att finansiera kostnaden för att flytta och omhänderta de övergivna fordonen. De förslag till ersättningsmodeller som redovisas i rapporten syftar till att övergivna fordon ska kunna flyttas och omhändertas i större utsträckning än i dag. I Naturvårdsverkets förslag ingår även förebyggande åtgärder så att fordon inte överges. Naturvårdsverkets förslag bereds nu i Regeringskansliet. Vidare anför miljöministern att andra myndigheter har lämnat in andra förslag till regeringen med andra förslag på möjliga sätt att finansiera detta, såsom ersättning via trafikförsäkringen, höjd avgift för hållbarhetskontroll, en insamlingskampanj eller att man använder någon av de registreringsavgifter som redan finns och gör ett tillägg. Ingen modell som vi har är helt enkel att genomföra.

Av ELV-direktivet framgår att veteranfordon definieras som historiska fordon eller fordon med samlarvärde eller avsedda för museer som förvaras på ett förnuftigt och miljöanpassat sätt, antingen i körklart skick eller isärplockade i delar. Veteranfordon undantas från definitionen på avfall enligt avfallsdirektivet. Enligt Vägverkets föreskrifter (VVFS 2007:490 § 5) avses med ett historiskt fordon ett fordon som är av en årsmodell som är 30 år eller äldre och som i huvudsak överensstämmer med det utförande fordonet hade när det lämnade fordonstillverkaren.

För att ett fordon ska bedömas utgöra en vara och inte avfall förutsätts att fordonet är fungerande eller behäftat med endast mindre och lättavhjälpna fel, alternativt att fordonet är isärplockat. Att fordonet bedöms vara farligt avfall kan bero på att det inte genomgått ett förfarande där farliga komponenter och vätskor avlägsnats. Om en bil inte anses uppfylla kraven för att klassas som

veteranbil eller historiskt fordon, exempelvis på grund av att bilen varken anses vara i körklart skick eller isärplockad i delar, kan länsstyrelsen bedöma att bilen ska klassas som avfall och att hanteringen därmed ska följa ELV-direktivets regelverk för hantering av uttjänta bilar.

Vidare, för att få använda en bil i Sverige krävs enligt lagen (2001:558) om vägtrafikregister att ett fordon är registrerat i vägtrafikregistret. När ett fordon ska importeras till Sverige och registreras här behöver en ursprungskontroll göras. Ursprungskontrollen är ett sätt att undvika att stulna fordon registreras i Sverige. Det är Transportstyrelsen som har det övergripande ansvaret. Som svar på skriftlig fråga 2010/11:500 av Isak From (S) om huruvida statsrådet ansåg att reglerna för import av historiska fordon blivit som det var tänkt anförde statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd att när ursprungskontrollen infördes i januari 2008 var syftet att förhindra import av stulna fordon och göra fordonsköp tryggare för konsumenten. Transportstyrelsens kontroll skulle försvåra eller förhindra registrering av stulna fordon, fordon med oklara identiteter eller fordon där dokument är förfalskade. Vidare anförde statsrådet att antalet privatimporterade fordon hade gått från ca 20 000 per år till 40 000 per år enligt prognos och att av dessa var ett lägre antal historiska fordon, alltså fordon av årsmodell 30 år eller äldre som i huvudsak överensstämmer med det utförande fordonet hade när det lämnade fordonstillverkaren.

I dag finns inget system för producentansvar för fritidsbåtar, utan ansvaret för skrotning ligger hos den sista ägaren. Att överge en båt räknas som nedskräpning och är inte tillåtet. En båt som lämnas i naturen kan läcka plast och andra farliga ämnen som skadar djur och växter i våra känsliga havs- och vattenmiljöer. Nedskräpning och miljöbrott regleras i miljöbalken.

Regeringen uppdrog den 21 december 2009 åt Naturvårdsverket att föreslå ett system för omhändertagande av uttjänta fritidsbåtar samt att föreslå ett system för att spåra ägare till, forsla bort och eventuellt skrota övergivna nedskräpande fritidsbåtar. I redovisningen av uppdraget föreslår Naturvårdsverket att kommunerna ges möjlighet att omhänderta fartygsvrak. I likhet med vad som gäller för bilvrak bör det vara fråga om en rättighet för kommunerna att omhänderta ett fartygsvrak och inte en skyldighet. Omhändertagandet kan innebära ett stort ingrepp mot den enskilde och omfattande kostnader för kommunen. Det bör vara upp till kommunen att från fall till fall bedöma om det är lämpligt att omhänderta ett uttjänt och övergivet fartyg.

I sitt svar på skriftlig fråga 2015/16:1250 av Jan-Olof Larsson (S) anförde infrastrukturminister Anna Johansson att Miljödepartementet i juli 2012 hade remitterat en promemoria om flyttning av båtar och skrotbåtar (dnr M2012/1824/R). I promemorian föreslås en ny lag om flyttning av båtar i vissa fall. Enligt lagen får regeringen meddela föreskrifter om rätt för en myndighet eller kommun att flytta en båt om det behövs för att skydda människors hälsa och miljön, undvika materiella skador eller upprätthålla ordningen till sjöss eller på land. Enligt den föreslagna lagen får regeringen även meddela

föreskrifter om rätt för en myndighet eller kommun att flytta en båt från en fastighet om fastighetsägaren begär det och båten har varit uppställd på fastigheten under minst en månad från det att fastighetsägaren uppmanat båtens ägare att flytta båten eller minst två månader från det att fastighetsägaren påbörjat försök att nå båtens ägare.

Förslaget om en ny lag om bortförskaffande av båtar bereddes i Regeringskansliet under 2016. I sin propositionsförteckning för våren 2017 listade regeringen att en proposition om båtar och skrotbåtar skulle läggas fram under 2017. Vid kontakt med Regeringskansliet i januari 2019 meddelas att det i dag inte finns någon tidplan för att lägga fram en proposition.

Havs- och vattenmyndigheten avsatte i september 2018 2 miljoner kronor för att öka incitamenten för båtägare att skrota sina gamla båtar, och i november beslutades att satsa ytterligare 1,2 miljoner kronor på att öka skrotningen av gamla båtar. Företaget Båtskroten AB på Muskö i Stockholms skärgård har, genom en upphandling, fått i uppdrag att utföra tjänsten för Havs- och vattenmyndighetens räkning. De ska dels informera fritidsbåtägare i hela landet om möjligheten till skrotning till subventionerat pris, dels erbjuda en modell där de själva eller underleverantörer kan hjälpa till att hämta skrotbåtar. De båtar som skrotas ska i första hand återvinnas, och företaget ska också i vissa fall undersöka om det finns rester av giftiga båtbottnfärger. De medel som Havs- och vattenmyndigheten avsatt ingår i regeringens satsning på att minska nedskräpningen av plast i våra hav, sjöar och vattendrag.

Hantering av farligt avfall regleras i miljöbalken. Enligt 15 kap. 11 § miljöbalken ska den som innehar avfall se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Kommunen ska samla in och transportera hushållsavfall som är farligt avfall till en behandlingsanläggning, om inte annat följer av föreskrifter om producentansvar som har utfärdats med stöd av 15 kap. 12 § miljöbalken.

Enligt uppgift från Regeringskansliet finns det inga initiativ från centralt håll om att införa krav på återvinning av glykol. Glykol ska sorteras som farligt avfall och därmed omhändertas på ett säkert sätt för att förhindra spridningen av gifter till miljön.

Som svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:1204) om vad regeringen gör för att främja återvinning av använd glykol från den svenska återvinningsindustrin anförde miljöminister Karolina Skog den 2 maj 2018 att regeringens ambition är att avfallshierarkin ska användas vid all avfallshantering. Utgångspunkten är att avfall i första hand ska förberedas för återanvändning, i andra hand materialåtervinnas, i tredje hand återvinnas på annat sätt och i sista hand bortskaffas. Avsteg från hierarkins prioriteringsordning kan göras om det ger ett bättre resultat för människors hälsa och miljön som helhet eller om den behandlingsmetod som ska användas enligt hierarkin får orimliga konsekvenser.

Utskottets ställningstagande

Skärpt materialåtervinningsmål och ökad återvinning

En hög materialåtervinning är viktigt för att ställa om till en cirkulär ekonomi. Utskottet konstaterar att regeringen genomfört åtgärder som syftar till att öka återvinningen och förutsätter att regeringen fortsätter att verka för fortsatt ökad materialåtervinning. Med hänvisning till de åtgärder som redan vidtagits för att underlätta återvinningen, och till den ökning av materialåtervinningsmålen som gjorts, anser utskottet att motionerna 2018/19:1284 (SD) yrkandena 1 och 3 och 2018/19:2891 (M) yrkande 2 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Möjliggöra för fler aktörer inom avfallshantering och att sälja avfall vidare

Utskottet ser ett stort värde i att ansvaret för insamling av avfall fördelas mellan kommuner, producenter och andra avfallsinnehavare. För att systemet ska fungera väl är det viktigt med ett väl fungerande samarbete mellan de kommunala insamlingsystemen och producentansvarssystem.

Det följer av januariavtalet att för ökad effektiv hushållsnära insamling, bättre samarbete mellan kommunala och producentansvarssystem och för högre återvinning ska införandet av nya samordnade krav på lägsta servicenivå för hushållens avfall, inklusive förpackningar, tidningar, grovavfall och farligt avfall, utredas. Utskottet välkomnar denna utredning, och för att inte förekomma detta utvärderingsarbete föreslås att motionerna 2018/19:2426 (C) yrkande 43, 2018/19:2726 (KD) yrkande 28, 2018/19:2847 (C) yrkande 1 och 2018/19:2891 (M) yrkande 9 lämnas utan vidare åtgärd.

Pantsystem

Utskottet anser att det svenska retursystemet för flaskor och burkar fyller en viktig funktion i att åstadkomma en hög grad av återvinning.

Vad gäller krav på att det svenska retursystemet ska ta emot importerade burkar och flaskor noterar utskottet att detta görs även om pant inte lämnas ut.

Vidare påminner utskottet om att när det gäller införandet av ett gemensamt nordiskt eller europeiskt retursystem saknas det rapporter om att icke återvunna importerade burkar och flaskor skulle utgöra ett miljömässigt problem i dag, och att de utvärderingar som gjorts visar på att det är mycket osäkert om ett sådant system skulle vara samhällsekonomiskt effektivt.

Utskottet noterar vidare att möjligheten att ändra eller utvidga befintliga pantsystem, eller att införa nya, för att minska spridningen av plast utreds av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Utskottet välkomnar också att regeringen har för avsikt att införa pant på fler produkter, exempelvis batterier, mobiltelefoner och annan elektronik. Med hänvisning till pågående utvärdering och det arbete som regeringen aviserat bedömer utskottet att de satsningar som efterlyses i motionerna 2018/19:183 (SD), 2018/19:184 (SD),

2018/19:339 (SD) yrkande 5, 2018/19:747 (S), 2018/19:1594 (S) 2018/19:1816 (M), 2018/19:1817 (M) och 2018/19:2732 (MP) yrkande 24 i betydande utsträckning redan har påbörjats. Motionsyrkandena kan därför lämnas utan vidare åtgärd.

Hållbar konsumtion av textilier

En hållbar produktion och konsumtion av textilier är en viktig fråga för utskottet och har tagits upp vid ett flertal tillfällen. Enligt EU:s avfallsdirektiv ska ett nationellt insamlingssystem för textilier införas senast 2025. Av januariavtalet följer att regeringen åtagit sig att införa ett producentansvar för textilier. Utskottet välkomnar detta. Utskottet påminner också om att regeringen har ålagt Naturvårdsverket om att genomföra informationsinsatser för att öka kunskapen hos konsumenter för en mer hållbar konsumtion av textilier. Vidare noterar utskottet med glädje att EU har beslutat att förbjuda 33 farliga ämnen och grupper som förekommer i textilier, något Sverige varit pådrivande för. Med hänvisning till pågående utvärdering och det arbete som regeringen aviserat bedömer utskottet att de satsningar som efterlyses i motionerna 2018/19:1284 (SD) yrkandena 4 och 5, 2018/19:2326 (MP) och 2018/19:2426 (C) yrkande 41 i betydande utsträckning redan har påbörjats. Motionsyrkandena kan därför lämnas utan vidare åtgärd.

Övriga återvinningsfrågor

Avfallshierarkin är central för arbetet med en cirkulär ekonomi och utgör en prioriteringsordning för lagstiftning och politik om att förebygga och hantera avfall. Utskottet ser den som en viktig utgångspunkt för hantering av all form av avfall och påminner om att näst efter förebyggande av avfall är återanvändning och materialåtervinning de bästa metoderna för att ta vara på avfall. Utskottet noterar därför den teknikutveckling som gör det möjligt att återvinna glykol i allt högre utsträckning.

Utskottet anser att det är viktigt att äldre eller uttjänta bilar och fritidsbåtar hanteras på ett miljövänligt sätt. Utskottet noterar att frågan om omhändertagande av övergivna bilar bereds vidare inom Regeringskansliet. Utskottet noterar med tillfredsställelse det initiativ som Havs- och vattenmyndigheten tagit för att öka incitamenten för båtägare att skrota gamla båtar.

Med hänvisning till de åtgärder som redan vidtagits för att underlätta återvinningen anser utskottet att 2018/19:680 (S), 2018/19:684 (S), 2018/19:709 (S), 2018/19:1304 (S), 2018/19:1618 (S), 2018/19:1700 (M) 2018/2019:1729 (M) och 2018/19:1834 (M) kan lämnas utan vidare åtgärd.

Hållbar produktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motioner om stärkt producentansvar, ekodesign och planerat åldrande.

Jämför reservation 9 (SD) och 10 (KD) samt särskilt yttrande 1 (C) och 2 (L).

Motionerna

Stärkt producentansvar

Ett antal motioner tar upp frågan om att stärka producentansvaret eller utvidga det till att inkludera fler produktgrupper. I kommittémotion 2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 framhålls att ett starkt producentansvar ger företag ytterligare incitament att se över hela sin produktions- och avfallshanteringskedja. Även i kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 42 framhålls att producentansvaret skapar ekonomiska drivkrafter för att göra produkter lätta att återvinna. Vidare anser motionärerna att införandet av producentansvar för fler produktgrupper såsom textilier, möbler och byggmaterial bör utredas. Enligt partimotion 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 24 bör återvinning av material ständigt förbättras. Vidare anfördes att producenter ska ha ett stort ansvar för att produkter enkelt kan återanvändas eller att de ingående materialerna kan återvinnas.

I kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 15 pekar motionärerna på att läkemedel och rester av läkemedel i avloppsvattnet gör att extra rening krävs vid reningsverken. Motionärerna framhåller därför att det är rimligt att läkemedelsbranschen, liksom andra branscher som hanterar miljöfarliga ämnen, tar ett producentansvar och täcker miljökostnaden för att gifter läcker ut via avloppsnätet eller i dagvattnet från produktionen. Därför föreslås att regeringen låter utreda producentansvaret för läkemedel.

I motion 2018/19:685 av Peter Persson (S) framhålls att den nya förordningen (2018:1463) om producentansvar för returpapper bör följas upp för att undersöka vilka effekter den haft för svensk pappersindustris konkurrenskraft och möjlighet till råvara i form av returpapper.

Ekodesign och planerat åldrande

Enligt kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 40 bör regeringen driva frågan om att utforma regelverket inom EU så att det ställs krav på återvinningsbarhet. Även i partimotion 2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 25 framhålls att regeringen bör verka för att

ekodesigndirektivet kompletteras med ett förbud för företag att använda sig av planerat åldrande i sina produkter.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Stärkt producentansvar

I EU:s avfallspaket får tillverkarna en viktig roll genom att de måste ansvara för sina produkter när de blir avfall. Nya krav på utökat producentansvar ska leda till bättre resultat och styrning. Dessutom ska det senast 2024 finnas obligatoriska system för utökat producentansvar för alla förpackningar.

I EU:s avfallsdirektiv 2008/98/EG och i den svenska lagstiftningen i 15 kap. miljöbalken regleras hur producentansvar får införas i medlemsstaterna och hur det ska tillämpas i Sverige. I dessa kan man utläsa att Sverige får införa producentansvar för fler produktgrupper enligt EU:s avfallsdirektiv, och enligt svenska miljöbalken kan regeringen införa ett producentansvar. Inga lagar eller förordningar behöver ändras för att det ska gå att införa ett nytt producentansvar, utan det räcker med ett regeringsbeslut.

Grunden för det svenska insamlings- och återvinningssystemet för återvinning av förpackningar och tidningar är producentansvaret. Oavsett vilket material som förpackningen är tillverkad av – papper, plast, metall, trä eller glas – omfattas den av producentansvar. Även tidningar omfattas av producentansvar. Producentansvaret innebär bl.a. att producenterna är skyldiga att sätta upp insamlings- och återvinningssystem för förpackningar och tidningar.

Syftet med producentansvar är att det ska motivera producenterna att ta fram produkter som är mer resurssnåla, lättare att återvinna och som inte innehåller miljöfarliga ämnen. Producentansvaret är ett styrmedel för att uppnå miljömålen. Sverige har lagstiftat om producentansvar för följande åtta produktgrupper:

- batterier
- bilar
- däck
- elutrustning (inklusive glödlampor och viss belysningsarmatur)
- förpackningar
- returpapper
- läkemedel
- radioaktiva produkter och herrelösa strålkällor.

Dessutom finns det frivilliga åtaganden, som liknar producentansvar, för kontorspapper och lantbruksplast.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen vad utskottet anförde om att införandet av producentansvar för fler produktgrupper såsom möbler och byggmaterial bör utredas (bet. 2017/18:MJU15). Enligt uppgifter från Regeringskansliet bereds tillkännagivandet vidare. Regeringen har dock gått vidare med att utveckla förordningen (2018:1462) om producentansvar för

förpackningar och förordningen (2018:1463) om producentansvar för returpapper.

Regeringen har vidare gett Naturvårdsverket i uppdrag att utreda ett antal frågor kopplade till producentansvaret för förpackningar och returpapper (M2018/02231/Ke). Utredningen ska

1. utreda de tillståndspliktiga insamlingssystemens ansvar för insamling av förpackningsavfall som uppstår i utemiljöer på annan plats än i anslutning till bostäder och verksamheter och ge förslag på vilka platser förpackningsavfall ska samlas in och hur insamlingen ska göras. Uppdraget ska redovisas senast den 1 februari 2019.
2. utreda hur förpackningar som medföljer förpackade varor som förs in till Sverige av privatpersoner bör hanteras när de blir avfall samt föreslå hur finansieringen ska se ut för hanteringen av dessa förpackningar när de blir avfall. Uppdraget ska redovisas den 2 mars 2020.
3. följa upp hur utbyggnaden av den fastighetsnära och kvartersnära insamlingen av förpackningsavfall och returpapper fortgår och vilka effekter utbyggnaden har medfört och förväntas medföra med avseende på miljönytta, tillgänglighet, produktutveckling och konkurrensförhållanden. I uppföljningen ska ingå en redovisning av kostnaderna för utbyggnaden och hur utbyggnaden har påverkat samhället i stort inklusive producenterna, de tillståndspliktiga insamlingssystemen, avfallstransportörerna, återvinningsföretagen, fastighetsägarna, hushållen, kommunerna och andra berörda aktörer. Uppföljningens slutsatser ska lämnas till Regeringskansliet senast den 31 december 2021.

Av januariavtalet framgår att regeringen har åtagit sig att verka för en stärkt utveckling av en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi. Vidare ska ytterligare steg tas som gör det enklare för hushåll att återvinna och återbruka, bl.a. genom att det införs ett producentansvar för textilier.

Enligt 4 § förordningen (2009:1031) om producentansvar för läkemedel ska en producent utan ersättning ta hand om avfall som utgörs av läkemedel, som uppkommit hos hushåll och som lämnas av allmänheten till producenten. Läkemedel som utgör farligt avfall och läkemedelsavfall som uppkommit från t.ex. sjukvården eller hos företagare omfattas inte av producentansvaret. Kommunerna ska svara för transport samt återvinning eller bortskaffande av det läkemedelsavfall som allmänheten inte lämnar till apoteken.

I dagsläget finns inga krav i Sverige på att avloppsreningsverk ska kunna avlägsna läkemedelsrester. Enligt befintlig lagstiftning kan dock mer långtgående reningskrav ställas i en enskild miljöprövning så länge EU:s avloppsdirektiv följs, eftersom avloppsdirektivet är ett minimidirektiv.

Naturvårdsverket har haft i uppdrag att utreda förutsättningarna för att använda avancerad rening för att avskilja läkemedelsrester från avloppsvatten. (Avancerad rening av avloppsvatten för avskiljning av läkemedelsrester och andra oönskade ämnen – Behov, teknik och konsekvenser. Redovisning av ett

regeringsuppdrag, rapport 6766 april 2017). Naturvårdsverket konstaterar att det finns behov av ett sådant, och pekar på att sådan rening även skulle medföra rening av andra oönskade ämnen, vilket förstärker nyttan.

Regeringen beslutade 2018 att satsa 45 miljoner kronor 2018, 50 miljoner kronor 2019 och 70 miljoner kronor 2020 på avancerad rening av avloppsvatten. Medlen ska användas som ett investeringsbidrag och bidra till att fler avloppsreningsverk installerar avancerad rening av läkemedelsrester, vilket bidrar till minskade utsläpp av läkemedelsrester och andra miljögifter till hav, sjöar och vattendrag. Bidraget förväntas bidra till en ökad kunskapsuppbyggnad kring avancerad rening och belysa de frågeställningar som uppstår vid planering, projektering, upphandling, installation och drift av läkemedelsrening.

Vidare beslutade regeringen den 31 maj 2018 att det ska inrättas ett kunskapscentrum för läkemedel i miljön vid Läkemedelsverket i Uppsala. Läkemedelsverket har i arbetet med att ta fram en verksamhetsplan 2019–2023 för Kunskapscentrum för läkemedel i miljön genomfört en inventering av behovsläget och föreslår att kunskapscentrum arbetar med samverkan och dialog, ökad kunskap och omvärldsbevakning.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet kommer producentansvaret för läkemedel att ses över i och med genomförandet av ändringarna i avfallsdirektivet. Detta ska ske senast 2023.

I betänkande 2016/17:MJU15 konstaterar utskottet att det nu gällande producentansvaret för läkemedel innebär att en producent utan ersättning ska ta hand om avfall som består av bl.a. överblivna läkemedel. Utskottet vill dock framhålla att det även är viktigt att motverka den miljöpåverkan i övrigt som är kopplad till tillverkning och användning av läkemedel. Utskottet noterar att det är en prioriterad fråga för regeringen i förhandlingarna om en ny EU-förordning om veterinärmedicinska läkemedel. Vidare noterar utskottet att det finns en samsyn inom EU när det gäller behovet av att se över riktlinjen för miljöriskbedömning av humanläkemedel och att regeringen uppmanat EU-kommissionen att skyndsamt lägga fram den strategi mot föroreningar av vatten genom läkemedel.

Ekodesign och planerat åldrande

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/125/EG av den 21 oktober 2009 (nedan ekodesigndirektivet) är ett ramdirektiv, vilket innebär att det inte direkt fastställer ekologiska minimikrav. Dessa antas i stället genom särskilda genomförandeåtgärder för varje produktgrupp inom ramen för direktivet. Omfattningen omfattar för närvarande mer än 40 produktgrupper (t.ex. pannor, lampor, tv-apparater och kylskåp). År 2009 utvidgades direktivets räckvidd till energirelaterade produkter som fönster, isoleringsmaterial och vissa vattenanvändande produkter. Det slutgiltiga målet med ekodesigndirektivet är att tillverkare av energianvändande produkter i designfasen kommer att vara

skyldiga att minska produktkonsumtionens energiförbrukning och annan negativ miljöpåverkan.

Planerat åldrande eller inbyggt åldrande i industridesign är en kommersiell metod som innebär att man medvetet planerar eller utformar en produkt så att den har en begränsad livslängd, vilket leder till att den blir föråldrad eller slutar att fungera efter en viss tidsperiod. Enligt direktivet om otillbörliga affärsmetoder är planerat åldrande inte otillbörligt i sig. Enligt artikel 7, och alltefter omständigheterna i det enskilda fallet, kan dock en näringsidkare som inte informerar konsumenten om att produkten har utformats så att den har en begränsad livslängd anses ha utelämnat väsentlig information. Befintlig EU-lagstiftning innehåller bestämmelser för att motverka planerat åldrande. Genom ekodesigndirektivet kan kommissionen införa obligatoriska minimikrav på möjligheten att reparera produkter, produkters livslängd samt informationskrav om deras beräknade livslängd.

Enligt en rapport från Europaparlamentet har Frankrike introducerat en definition av planerat åldrande i sin lagstiftning och gjort det till ett straffbart brott.

Regeringen framhåller i sin strategi för hållbar konsumtion att Sverige, inom ramen för EU:s arbete för en mer cirkulär ekonomi, ska fortsätta att verka för att produkter utformas på ett sätt som underlättar återanvändning och återvinning.

Konsumentens huvudsakliga problem vad gäller planerat åldrande är: en design som inte tillåter reparation, uppgraderbarhet eller kompatibilitet med andra enheter, svårt med tillgänglighet av reservdelar och höga reparationskostnader samt marknadsföringsstrategier som pressar konsumenterna att köpa nya, moderna produkter och ersätta befintliga snabbt. Olika förslag har presenterats för att begränsa förekomsten av planerat åldrande, inte minst ett skifte mot en kultur som värderar produktens hållbarhet.

Utskottets ställningstagande

Stärkt producentansvar

Producentansvaret är en viktig del av såväl Sveriges som EU:s arbete med att förebygga uppkomsten av avfall och ta hand om det avfall som uppstår på bästa sätt. Utskottet konstaterar att ett starkt producentansvar är centralt för att skapa ett resurseffektivt samhälle. Utskottet välkomnar skärpningarna av producentansvaret för förpackningar och returpapper. Utskottet noterar också det uppdrag som Naturvårdsverket har fått att utreda ett antal frågor kopplade till producentansvaret för förpackningar och returpapper, inklusive producentansvarets påverkan på producenterna. Vidare noterar utskottet att regeringen har för avsikt att införa ett producentansvar för textilier och att producentansvaret för läkemedel ses över i samband med avfallsdirektivets genomförande. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionerna

2018/19:685 (S), 2018/19:1284 (SD) yrkande 2, 2018/19:2255 (L) yrkande 24, 2018/19:2426 (C) yrkande 42 och 2018/19:2726 (KD) yrkande 15 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Ekodesign och planerat åldrande

Utskottet noterar att ekodesign är en viktig fråga såväl inom EU som för den svenska regeringen. Utskottet välkomnar den strategi för hållbar konsumtion som tagits fram där frågor om hållbarhet och återvinningsbarhet finns med. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motionerna 2018/19:2426 (C) yrkande 40 och 2018/19:2732 (MP) yrkande 25 lämnas utan vidare åtgärd.

Plast

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om plast.

Jämför reservation 11 (M), 12 (SD), 13 (C), 14 (SD), 15 (V), 16 (V) och 17 (L) samt särskilt yttrande 2 (L).

Motionerna

Förbud mot engångsartiklar av plast och EU:s plaststrategi

Flera motionsyrkanden belyser de negativa miljökonsekvenserna av plast och behovet av insatser, såväl nationellt som inom EU, för att begränsa förekomsten av plast i miljön.

I kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 37 föreslås att en skatt på plastpåsar införs och att engångsartiklar i plast helt fasas ut. I partimotion 2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 28 anförs att ett förbud mot ohållbar plast och engångsplast på nationell nivå eller EU-nivå kan leda till minskad användning. I partimotion 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 25 välkomnas arbetet på EU-nivå med en plaststrategi, inklusive förbud mot vissa engångsartiklar av icke-återvinningsbar plast.

Kostnaden för nedskräpningen av plast i den marina miljön tas också upp i två motioner. Enligt kommittémotion 2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 bör regeringen verka för att kostnaderna för det marina skräpet fördelas mer rättvist inom EU, då mycket av det marina skräpet som flyter i land i Sverige härrör från andra länder. I motion 2018/19:2586 av Cecilie Tenfjord Toftby (M) yrkande 2 lyfts frågan om att låta utreda möjligheten till ett utökat EU-samarbete för att minska andelen marint skräp samt att ta fram en långsiktig strategi för insamling och finansiering av hanteringen av marint skräp.

I kommittémotion 2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 8 framhålls att ett totalförbud mot enskilda produkter inte bör införas, detta då totalförbud tenderar att leda till stelbent byråkrati utan mätbar miljöeffekt och då det finns risk för att engångsartiklarna av plast ersätts av andra, dyrare produkter med större miljöpåverkan.

Minskad plastanvändning och en nationell plaststrategi

I kommittémotion 2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 15 framhålls behovet av en nationell plaststrategi som kan ta sin utgångspunkt i EU:s plaststrategi men med skarpare reglering och högre ambitioner för att minska plastens negativa effekter på miljön. I yrkande 17 framhålls att en ökad materialåtervinning av plast skulle stärka övergången till en cirkulär ekonomi och minska mängden plast som försämrar livsmiljön i sjöar och hav. Motionärerna anser därför att regeringen bör anta ett ökat återvinningsmål för plastförpackningar på 70 procent fr.o.m. 2020.

I kommittémotion 2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 framhålls att marin nedskräpning utgör ett allt större problem och att makroplast, påsar och andra föremål sönderdelas och med tiden bildar mikroplast. Motionärerna framhåller därför att åtgärder bör vidtas för att minska den totala användningen av plastprodukter.

Övriga plastfrågor

Enligt kommittémotion 2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 16 bör Sverige införa ett förbud mot plastbärkassar. Vidare framhåller motionärerna att det kan vara motiverat att främja biobaserade plaster i stället för fossilbaserade plaster i en del fall för att minska plastförbrukningens miljöpåverkan och minska beroendet av fossila råvaror som råolja och naturgas. Samtidigt framhålls att biobaserade plastpåsar ger upphov till samma problematik med nedbrytbarhet som fossilbaserade plaster gör och att även de därmed kan orsaka stor skada på ekosystemen. Enligt motion 2018/19:1033 av Fredrik Lundh Sammeli och Mathias Tegnér (båda S) bör regeringen ta fram ytterligare åtgärder för att minska användningen av plastpåsar. En möjlighet som lyfts fram är att införa ett förbud mot plastkassar inom handeln.

I partimotion 2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 24 framhålls att icke-återvunnen plast är ett gränsöverskridande problem och att det därför behövs gränsöverskridande lösningar. Motionärerna anser därför att Sverige bör stödja kommissionens förslag om att införa en avgift per ton icke-återvunnen plast som läggs på varje medlemsland och går till den gemensamma budgeten.

I kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 16 framhålls att mikroplaster kan vara ett dödligt hot mot fiskar, som får i sig de små plastpartiklarna. Eftersom de inte bryts ner i djuren, ansamlas mikroplasterna allt högre upp i näringskedjan. En konsekvens är att en del av plasten slutligen hamnar i människornas kroppar. Enligt motionärerna bör

därför ett förbud mot mikroplaster i kosmetiska produkter och hygienprodukter införs.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Förbud mot engångsartiklar av plast och EU:s plaststrategi

Förslaget till direktiv om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön (COM (2018) 340 final) offentliggjordes den 28 maj 2018 och innehåller olika förslag till åtgärder som medlemsstaterna ska vidta för att minska vissa plastprodukters inverkan på miljön samt underlätta övergången till en cirkulär ekonomi. Förslaget är en del av kommissionens strategi för plast i en cirkulär ekonomi vilken har sin utgångspunkt i den handlingsplan för den cirkulära ekonomin som kommissionen presenterade i december 2015.

Kommissionens förslag har genomgått en första läsning av Europaparlamentet, som den 24 oktober röstade för förslaget. Förslaget har diskuterats vid upprepade tillfällen av ministerrådet och ett trilogramöte mellan parlamentet och ministerrådet ägde rum den 6 november. Förslaget är inte formellt antaget, men det är enligt uppgifter från Regeringskansliet politiskt färdigförhandlat.

Direktivet omfattar åtgärdsförslag för de tio vanligaste plastprodukterna som orsakar i marin nedskräpning. Åtgärdsförslagen omfattar såväl förbud, krav på förbättrad avfallsinsamling, nationella mål om minskad konsumtion, krav på märkning, designkrav och krav på kostnadstäckning i enlighet med principen om att förorenaren betalar som medvetandehöjande åtgärder. Enligt förslaget ska ett förbud gälla för bomullspinnar, bestick, tallrikar, sugrör, dryckesomrörare och ballongpinnar av plast.

Huvudsyftet med initiativet är att förebygga och minska det marina plastskräpet i form av plastartiklar för engångsbruk och fiskeredskap som innehåller plast. Plastartiklar för engångsbruk står för omkring hälften av allt marint skräp på europeiska stränder (räknat i antal). De tio typer av plastartiklar för engångsbruk som oftast påträffas står för 86 procent av alla sådana artiklar (och utgör 43 procent av allt marint skräp på de europeiska stränderna räknat i antal). Fiskeredskap som innehåller plast står för 27 procent av det marina skräpet på stränderna. Fokus är därför på de tio mest påträffade typerna av plastartiklar för engångsbruk och på fiskeredskap, vilka tillsammans står för omkring 70 procent av det marina skräpet räknat i antal föremål. Enligt förslaget ska principen om att förorenaren betalar gälla. Därför ska producenterna bidra till att täcka kostnaderna för avfallshantering och sanering samt informationskampanjer om produkternas miljöpåverkan.

Det finns två EU-strategier som berör plasts negativa påverkan på vattenmiljön: ramdirektivet för marina strategier (2008/56/EG) antaget i juli 2008 och strategi för plast (COM(2018) 28 final) antagen av kommissionen i januari 2018. Enligt ramdirektivet för marina strategier krävs att EU:s medlemsstater senast 2020 säkerställer att marint skräp inte orsakar skada på kust och marin miljö. I EU:s strategi för plast är föroreningen av haven från

plast och mikroplast ett av de tre huvudområdena. De flesta av de föreslagna åtgärderna är direkt eller indirekt relaterade till havsskräp, inklusive dess internationella dimension. I strategin föreslås också att medlemsstaterna ska vara tvungna att minska konsumtionen av livsmedelsbehållare för hämtmat och dryckesbägare av plast. De kan göra detta genom att fastställa nationella minskningsmål, genom åtgärder som säkerställer att alternativa produkter erbjuds på försäljningsställena eller genom att se till att engångsplastprodukter inte kan tillhandahållas kostnadsfritt.

Enligt faktapromemoria 2017/18:FPM124 ställer sig regeringen positiv till EU-gemensamma åtgärder som syftar till att minska plastens negativa miljöpåverkan och samtidigt förbättra möjligheterna för en cirkulär ekonomi. Regeringen anförde att mot bakgrund av att den marina nedskräpningen är en av vår tids största miljöutmaningar och att engångsplasten tillsammans med förlorade fiskeredskap står för den största andelen av plasten som återfinns på europeiska stränder är regeringen positiv till förslaget om förbud mot och åtgärder för minskad konsumtion av vissa särskilt problematiska engångsprodukter och även andra åtgärder som leder till minskad marin nedskräpning. Vidare anför regeringen att man är positiv till att direktivet är utformat i linje med principen om att förorenaren betalar. Regeringen ser vidare ett behov av flexibilitet i omfattningen av direktivet för att på sikt kunna omfatta fler produkter som ger upphov till marin nedskräpning. En flexibilitet bör även finnas i direktivet för att undvika oproportionerlig börda för redskapstillverkarna och fiskeoperatörerna.

Det pågår även ett arbete på EU-nivå med att underlätta återvinning av plast. När det gäller plast är en av orsakerna till den begränsade användningen av återvunnen plast att många tillverkare är rädda för att återvunnen plast inte kan tillgodose deras behov av en pålitlig tillgång till stora volymer av material med konstanta kvalitetsspecifikationer. Med tanke på detta kan utarbetandet av kvalitetsstandarder för sorterat plastavfall och återvunnen plast underlätta en bättre integrering av återvinningsverksamheten i värdekedjan för plast. Kommissionen arbetar därför tillsammans med Europeiska standardiseringskommittén och industrin för att försöka utveckla kvalitetsstandarder för återvunnet plastavfall.

I regleringsbrevet för 2018 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att fortsätta arbetet med att identifiera och åtgärda viktigare källor till utsläpp av mikroplaster till vattenmiljön i Sverige, med utgångspunkt från tidigare uppdrag (dnr M2015/2928/Ke). Olika verktyg för riskhantering bör övervägas, t.ex. stöd till upphandlande myndigheter, ändringar i föreskrifter och vägledningar samt skärpt tillsyn och dialog med berörda branscher. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 31 maj 2019.

Av januariavtalet framgår att regeringen har åtagit sig att förhindra spridningen av mikroplaster ska bl.a. genom förbud mot mikroplaster i fler produkter, förbud mot onödiga plastartiklar och avgift/skatt på

engångsartiklar. Sverige ska även driva på för utfasning av all engångsplast inom EU.

Minskad plastanvändning och en nationell plaststrategi

Utöver det arbete som bedrivs på EU-nivå, och som redovisats ovan, vad gäller begränsning av plastens negativa påverkan på miljön pågår ett nationellt arbete.

Regeringen beslutade den 1 juni 2017 att tillsätta en särskild utredare för att se över möjligheterna att minska de negativa miljöeffekterna från plast (dir. 2017:60). Utredningen lämnade sitt slutbetänkande *Det går om vi vill – förslag till en hållbar plastanvändning* den 19 december 2018. Utredningen hade i uppdrag att öka kunskapen om och på en vetenskaplig grund identifiera de miljöproblem som uppstår på grund av produktion och användning av plast, plastens tillsatser och de konsekvenser som uppstår i avfallshantering och materialåtervinning, samt de miljöproblem som orsakas av ökande mängder plastavfall och mikroplast som hamnar i hav och sjöar. I utredningen ges flera förslag för en mer hållbar plastanvändning. Utredningens slutbetänkande är nu under beredning i Regeringskansliet.

I mars 2018 presenterades en delredovisning från utredningen, *Nedskräpning och nedbrytning av plast i miljön* delredovisning från Utredningen om hållbara plastmaterial (M 2017:06). I delredovisningen presenteras resultatet av undersökningen av förekomsten av olika plastprodukter vid nedskräpning och nedbrytbarheten av plast i miljön. Utredningen konstaterar att det inte finns någon plast som bryts ner fullständigt i den naturliga miljön utan att riskera att skada levande organismer. Utredningens delredovisning utgör ett underlag till Havs- och vattenmyndighetens och Naturvårdsverkets regeringsuppdrag (M2017/01438/Ke) i arbetet med att föreslå åtgärder och styrmedel för att minska de negativa miljöeffekterna av plastnedskräpning.

Övriga plastfrågor

Mot bakgrund av de bestämmelser som införts i EU:s förpackningsdirektiv 94/62/EC beslutade regeringen att ålägga handeln med ett informationskrav. Enligt förordningen (2016:1041) om plastkassar ska handeln fr.o.m. den 1 juni 2017 informera sina kunder om plastbäckassarnas miljöpåverkan och fördelarna med en minskad förbrukning. Syftet med lagstiftningen är att minska förbrukningen av plastbäckassar och därmed minska nedskräpningen orsakad av dessa, samt att främja ett mer effektivt resursutnyttjande. Frivilliga initiativ har även tagits av handlare för att införa pant på plastbäckassar för att på så vis öka incitamenten att återvinna kassarna.

Enligt uppgift från Regeringskansliet finns det inga planer på att införa ett förbud. Det informationskrav som trädde i kraft 2017 har haft positiva effekter. Vidare ska Naturvårdsverket följa upp om det behövs nya styrmedel.

Den 2 maj 2018 presenterade kommissionen sitt förslag till en ny flerårig budgetram för 2021–2027. I anslutning till förslaget presenterade

kommissionen förslag till regelverk för ett modifierat system för EU:s egna medel.

Kommissionen föreslår bl.a. att det införs ett nytt eget medel i form av en avgift grundad på volymen icke-återvunnen plast i respektive medlemsstat. Förslaget innebär att en avgift om 0,80 euro per kilo icke-återvunna plastförpackningar tas ut av medlemsstaterna och utgör ett eget medel. Ett sådant system skulle gynna de medlemsstater som har låg konsumtion av plastförpackningar och en hög grad av återvinning. Det kan vidare bidra till positiva beteendeeffekter. Det är dock starkt beroende av att system för insamling och sammanställning av konsumtions- och återvinningsstatistik håller hög kvalitet och visar korrekta resultat.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet finns det en öppenhet från svensk sida för förslaget då det inte inkräktar på den nationella skatterätten samtidigt som det skapar incitament att öka återvinningen av plast och, åtminstone på medellång sikt, bedöms vara gynnsamt för Sverige. Två reservationer är dock att det är oklart om kvaliteten på Eurostats statistik är tillräckligt hög vad gäller återvunnen plast för att systemet ska vara tillförlitligt, samt att de ökade incitamenten att återvinna plast innebär att inkomsterna från detta system väntas vara avtagande, vilket påverkar dess stabilitet som inkomstkälla för EU.

Sedan den 1 juli 2018 gäller ett nytt svenskt förbud mot små plastpartiklar i kosmetiska produkter (4 § förordning 1998:944). Syftet med förordningen är att begränsa tillförseln av plastpartiklar till sjöar och hav. Förbudet omfattar sådana produkter som är avsedda att sköljas av eller spottas ut efter att de använts på hud, hår, slemhinnor eller tänder. Det kan t.ex. vara tvål med skrubbande effekt eller tandkräm med polerande effekt.

Förbudet gäller plastpartiklar i fast form som är mindre än 5 millimeter i någon dimension och som är olösliga i vatten. Det finns ingen nedre gräns för storleken på partiklarna vilket betyder att även plastpartiklar i nanoform omfattas. Plastpartiklar som enbart består av naturligt förekommande polymerer, t.ex. cellulosa, omfattas inte av förbudet. Produkter som tillhandahållits på svenska marknaden före den 1 juli 2018 får fortsätta att säljas fram till den 1 januari 2019. Denna övergångsperiod ger företagen möjlighet att sälja ut sina kvarvarande lager.

I Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2019 framgår att verket ska redovisa medelsanvändning och resultat avseende arbetet med minskade utsläpp av mikroplaster. I regleringsbrevet för 2018 gavs verket i uppdrag att analysera olika alternativ till reglering av utsläpp av mikroplaster till vattenmiljön, ett arbete som fortgår. Analysen ska omfatta förutsättningar för författningsförslag för reglering av utsläpp, inklusive krav för anläggning och skötsel, av konstgräsplaner och andra utomhusanläggningar för idrott och lek från vilka utsläpp av mikroplaster riskerar att ske. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 31 maj 2019.

Utskottets ställningstagande

Förbud mot engångsartiklar i plast och EU:s plaststrategi

I det förslag till EU-direktiv om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön ingår såväl förbud mot vissa engångsartiklar som krav på förbättrad avfallsinsamling och nationella mål om minskad plastkonsumtion. Vidare ska enligt förslaget principen om att förorenaren betalar gälla. Utskottet är positivt till att EU verkar för att minska plastens negativa miljöpåverkan, och noterar att direktivet i princip är färdigförhandlat. Utskottet noterar särskilt att det framgår av förslaget att producenterna ska bidra till att täcka de kostnader som uppstår för avfallshantering och sanering samt informationskampanjer om produkter. Mot bakgrund av det arbete som pågår på europeisk nivå föreslår utskottet att motionerna 2018/19:1289 (SD) yrkande 8, 2018/19:2255 (L) yrkande 25, 2018/19:2426 (C) yrkande 37, 2018/19:2586 (M) yrkande 2, 2018/19:2732 (MP) yrkande 28, 2018/19:2885 (M) yrkande 1 och lämnas utan vidare åtgärd.

Minskad plastanvändning och en nationell plaststrategi

Regeringen har tillsatt en särskild utredare som har utrett möjligheterna att minska de negativa miljöeffekterna från plast. Utredningen presenterade sitt slutbetänkande i december 2018. Utskottet välkomnar utredningen och noterar att slutbetänkandet innehåller en rad intressanta förslag. Vidare noterar utskottet att ett nytt svenskt förbud mot små plastpartiklar i kosmetiska produkter införts i syfte att begränsa tillförseln av plastpartiklar till sjöar och hav. Mot bakgrund av de insatser som gjorts, och i avvaktan på den fortsatta beredningen inom Regeringskansliet anser utskottet att motionerna 2018/19:669 (V) yrkandena 15–17, 2018/19:1033 (S), 2018/19:1289 (SD) yrkande 7 och 2018/2019:2726 yrkande 16 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Övriga plastfrågor

Utskottet välkomnar att regeringen har ålagt handeln att informera sina kunder om plastbärkassarnas miljöpåverkan och fördelarna med en minskad förbrukning. Vidare noterar utskottet att informationskravet verkar ha haft en positiv effekt, och att Naturvårdsverket ska följa upp om nya styrmedel behövs. Mot bakgrund av det föreslår utskottet att motionerna 2018/19:669 (V) yrkande 16 och 2018/19:1033 (S) lämnas utan vidare åtgärd.

Kommissionen presenterade i juni 2018 ett förslag om att införa en avgift till EU baserad på volymen icke-återvunnen plast i respektive medlemsstat. Utskottet noterar att regeringen visar en öppenhet för förslaget men att det fortfarande råder en del oklarheter kring förslagets praktiska genomförande och huruvida avgiften kan utgöra en stabil inkomstkälla för EU. I avvaktan på det fortsatta förhandlingsarbetet anser utskottet att motion 2018/2019:2040 yrkande 24 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Cirkulär livsmedelsproduktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet, biogasproduktion, hantering av slaktavfall, slamåterföring och anmälningsplikt för kompost.

Jämför reservation 18 (M), 19 (SD), 20 (KD), 21 (SD), 22 (M), 23 (SD), 24 (M) och 25 (SD).

Motionerna

Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet

Enligt motion 2018/19:2696 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 1 kommer dagens sätt att producera livsmedel inte att kunna föda en växande mänsklighet över tid. Därför behövs strukturella åtgärder för att åstadkomma cirkulär livsmedelsproduktion. Enligt yrkande 2 i samma motion bör därför också Tillväxtverket ges i uppdrag att utreda utvecklingen av ett centrum för cirkulära system för livsmedelsproduktion.

Flera motioner berör utmaningen med att minska matsvinnet. I partimotion 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) framhålls att mindre mat måste slängas och att det avfall som trots allt uppstår måste tas till vara på bästa sätt, t.ex. för biogasproduktion. Även i kommittémotion 2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) framhålls behovet av att motverka onödigt matsvinn. Genom att ta till vara avfall och mat i alla led så kan utnyttjandet av jordens resurser minska och samhällsekonomiska besparingar realiseras. I kommittémotion 2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 6 framhålls att det behövs ytterligare informationsinsatser med ett positivt budskap, t.ex. om vad bästföredatumet innebär för olika livsmedel och hur livsmedlen ska förvaras. Därför föreslås att Livsmedelsverket ges ett permanent uppdrag att sprida kunskap om matsvinn och den stora miljöpåverkan detta har. I partimotion 2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 18 framhålls behovet av att utveckla ett systematiskt arbete för att minska svinnet i hela livsmedelskedjan. Enligt motionärerna bör därför regeringen återkomma med förslag på lagstiftning som kraftigt minskar matsvinnet i livsmedelskedjans samtliga led.

Enligt kommittémotion 2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 42 motsvarar matsvinnet i butiker ca 1 procent av svenskarnas totala klimatpåverkan. Livsmedelsverket bör därför enligt motionärerna få i uppdrag att ta fram en handledningsbok till företagen om hur de kan minska sitt matsvinn.

Biogasproduktion

I kommittémotion 2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 22 framhålls att regelverket för att kunna ta emot andra substrat än stallgödsel för biogasproduktion utan hygienisering bör omprövas och utvecklas så att det är möjligt för mindre biogasproducenter att ta emot matrester, från exempelvis skolkök, och blanda in tillsammans med stallgödseln i rötningsprocessen.

Enligt motion 2018/19:454 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2 bör det skapas möjligheter att tillåta biogasproduktion av kadaver och slaktavfall.

Hantering av slaktavfall

I kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 34 föreslås att fler djurslag och fler sorters slaktavfall ska kunna brännas i gårdspannor och värmeverk.

I kommittémotion 2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 9 framhålls att det är angeläget att se över hur hanteringen av viltavfall kan förbättras. Enligt motionärerna innebär nuvarande regler relativt höga kostnader vad gäller både transport och därefter destruktion av slaktavfall. Därför bör hanteringen av slaktavfall från vilt ses över för att underlätta för mindre vilthanteringsanläggningar.

Slamåterföring

I kommittémotion 2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 10 framhålls behovet av att utreda förändrade krav på reningsverken för att möjliggöra ökad återföring av näringsämnen i avloppsslam till kretsloppet. Motionärerna framhåller att för att säkerställa att avloppsslammet inte innehåller miljöfarliga ämnen som sedan sprids genom gödsling behövs investeringar i ny reningsteknik. För att investeringar i sådan teknik ska kunna göras krävs hårdare krav på de kommunala avloppsreningsverken.

Enligt kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 36 behöver bättre metoder utvecklas för att möjliggöra en återcirkulation av slam och växtnäring i en renare och mer attraktiv form. För att kunna åstadkomma detta krävs en metodutveckling för att slam i högre grad ska kunna brännas och återföras som växtnäring.

Anmälningsplikt för kompost

Två motionsyrkanden handlar om anmälningsplikten för kompost. I motion 2018/19:454 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 föreslås att tillståndskravet för kompostering stryks. Även i motion 2018/19:2541 av Rickard Nordin (C) föreslår motionären att tillståndskravet i avfallsförordningen för varmkompost stryks.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet

Den 20 juni 2017 antog riksdagen en livsmedelsstrategi för Sverige. Det övergripande målet för strategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Livsmedelsstrategin anger en inriktning för livsmedelspolitiken och innehåller mål att uppnå och en struktur för genomförandet och kan ses som en plattform utifrån vilken politiken ska utformas fram till 2030. Utöver det övergripande målet har tre strategiska mål sats upp inom områden som bedöms vara särskilt viktiga: regler och villkor, konsument och marknad samt kunskap och innovation.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) redovisas att regeringen under 2017 erbjöd Skåne läns landsting 1 miljon kronor för att genomföra insatser som stärker innovationer i livsmedelskedjan och utvecklingen av innovativa företag. Medlen har bl.a använts till förberedande arbete för att bilda ett internationellt referens- och försökscentrum för cirkulär biobaserad livsmedelsproduktion som kallas Food Valley of Bjuv. Vidare redovisar regeringen att Verket för innovationssystem (Vinnova) i juni 2017 inom ramen för livsmedelsstrategin gavs i uppdrag att utlysa medel för att inkubatorer och acceleratorer ska kunna stödja utveckling av innovativa företag inom livsmedelskedjan. Vinnova har haft en utlysning, och ett projekt om att utveckla nationell livsmedelsinkubation fick 3 miljoner kronor i medel.

År 2016 gav regeringen Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) ett bidrag på 1 miljon kronor för att studera den svenska livsmedelskedjans innovationssystem. Rapporten presenterades i juni 2018. OECD rekommenderar bl.a. åtgärder för att minska administrativa kostnader för krav som går utöver EU-kraven, ökade investeringar i forskning, åtgärder för att öka rekryteringen av studenter, förstärkningar av kopplingarna mellan grundforskning, tillämpad forskning och industrin samt uppmuntran av branschens deltagande i forskning och utvecklingsprogram på nationell och europeisk nivå. OECD pekar också på behovet av att stärka forskningsinstitutens funktion i Sverige. Enligt uppgifter från Regeringskansliet bereds förslagen fortfarande.

Livsmedelsstrategin lyfter fram behovet av insatser för att främja minskat matsvinn i hela livsmedelskedjan från producent till konsument, genom t.ex. ökat samarbete mellan livsmedelskedjans aktörer och myndigheter och informationsinsatser riktade mot konsumenter.

Ett etappmål för ökad resurshushållning i livsmedelskedjan har antagits. Målet innebär att insatser ska göras så att minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas till vara, och minst 40 procent av matavfallet behandlas så att även energi tas till vara. Regeringen beslutade i juni 2018 att förlänga etappmålet från 2018 till 2020.

I juni 2018 beslutade regeringen om förordningsändringar vad gäller kommunernas insamling av matavfall. För att bidra till att matavfall tas bättre om hand som en resurs, bl.a. genom produktion av biogas, införs krav på att kommunerna ska erbjuda system för separat insamling av matavfall från hushållen senast 2021.

Regeringen har vidare gett Livsmedelsverket i uppdrag att, i samarbete med Naturvårdsverket och Jordbruksverket, arbeta för ett minskat matsvinn. Uppdraget sträcker sig över tre år, 2017–2019, och ska slutredovisas till Näringsdepartementet senast den 28 februari 2020. Regeringsuppdraget om minskat matsvinn är en del av livsmedelsstrategin. En första delredovisning av uppdraget lämnades den 28 februari 2018. Som en första del i uppdraget har en handlingsplan för minskat matsvinn tagits fram. Handlingsplanen Fler gör mer berör hela livsmedelskedjan – primärproduktion, producenter, handel, måltider i vård, skola och omsorg, restauranger, konsument, myndigheter samt forskning och innovation. Planen innehåller 42 åtgärdsförslag, varav flera berör ökad information till konsumenter för att åstadkomma beteendeförändringar.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet inväntar regeringen dessutom ett förslag på nationellt etappmål för minskat matsvinn som Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Jordbruksverket har åtagit sig att utarbeta.

De svenska åtgärderna ska bidra till att nå det globala hållbarhetsmålet i Agenda 2030. EU har också åtagit sig att uppfylla det globala matsvinnsmålet, och EU-kommissionen har använt målet som utgångspunkt för det matsvinnsarbete som görs inom ramen för handlingsplanen för cirkulär ekonomi. Ett aktivt arbete görs på EU-nivå inom EU-plattformen för livsmedelsförluster och livsmedelsslöseri som samordnas av generaldirektoratet för hälsa och livsmedelssäkerhet. Inom EU-plattformen pågår ett arbete med att ta fram EU-standarder för uppföljning av matavfall, och under 2017 startade en grupp som arbetar med förebyggande av matavfall/matsvinn. Under 2018 startade även en grupp för frågor kring datummärkning. Det finns också en grupp för arbete kring donationer, och arbete bedrivs i foderfrågor. Vidare fortsätter det europeiska forskningsprogrammet Fusions (Food Use for Social Innovation by Optimising Waste Prevention Strategies) fram till juni 2019, ett projekt som syftar till att åstadkomma ett mer resurseffektivt Europa genom att avsevärt minska matavfallet.

En viktig grupp att nå för att minska matsvinnet är företagare. Handlingsplanen Fler gör mer ger ett visst stöd till företagare och branschorganisationer för hur de kan bidra till arbetet med att minska matsvinnet. Utöver denna handlingsplan arbetar Livsmedelsverket med att ta fram guider och informationsblad om hur matsvinnet kan minskas. Dessa riktar sig till bl.a. till företag som arbetar med offentlig livsmedelskontroll och storkök.

Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning om matavfall. Informationsmaterialet innehåller förslag på åtgärder för att minska

matsvinnet i olika led i livsmedelskedjan. Materialet riktar sig exempelvis till kommuner och landsting, och miljöansvariga inom livsmedels- och förädlingsindustrin, butiker, storkök eller restauranger som vill genomföra åtgärder för att minska matsvinnet. Materialet ska förmedla behovet av att minska matsvinnet och ge exempel på möjliga åtgärder.

Naturvårdsverket, Livsmedelsverket och Jordbruksverket samverkar också med ett stort antal aktörer inom ramen för Samverkansgruppen för minskat matavfall (Samma). Samma är ett nätverk för myndigheter, forskare, intresseorganisationer och livsmedelsbranschen, med aktörer i olika delar av livsmedelskedjan. Nätverket syftar bl.a. till att samla kunskap om aktuell forskning och andra pågående projekt inom området, öka kommunikationen och förståelsen mellan aktörer i olika delar av livsmedelskedjan och identifiera åtgärder och diskutera hur de kan genomföras och av vem – allt i syfte att minska matavfallet.

Biogasproduktion

Hantering av animaliska biprodukter (ABT) regleras inom EU av två förordningar, en grundförordning, europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (nedan ABP-förordningen) och en tillämpningsförordning. I Sverige kompletteras EU-förordningarna av föreskrifter från Jordbruksverket (SJVFS 2006:84). Enligt uppgifter från Regeringskansliet pågår det inga diskussioner inom EU om att se över ABP-förordningen.

I förordningarna finns folk- och djurhälsobestämmelser om insamling, transport, lagring, bearbetning och användning eller bortskaffande av ABP och framställda produkter, så att dessa produkter inte innebär några risker för människors eller djurs hälsa.

ABP är material från djurriket som inte är livsmedel och som ännu inte bearbetats eller behandlats till att ingå i begreppet framställda produkter. Exempel på animaliska biprodukter är döda djur och biprodukter från slaktade djur, men även matavfall och naturgödsel omfattas.

De animaliska biprodukterna delas in i riskkategorier, kategori 1, 2 och 3, där kategori 3 är den kategori som anses utgöra minst risk. Beroende på kategori kan de sedan användas för många olika ändamål. Till kategori 1 hör hela eller delar av kroppen från djur som misstänks vara infekterade med t.ex. Transmissibel spongiform encefalopati (TSE), och till kategori 2 hör naturgödsel och mag- och tarminnehåll. Kategori 3-material omfattar exempelvis slaktkroppar och delar av djur som slaktats, eller kroppar eller delar av vilt som nedlagts, och som enligt EU:s lagstiftning är tjänliga som livsmedel men som av kommersiella skäl trots detta inte är avsedda att användas som livsmedel.

Även material som kan vara riskfyllt genom att det kan vara smittat kan användas t.ex. för energiutvinning eller för tillverkning av biodiesel om det hanteras på ett säkert sätt. Matavfall och vissa typer av slaktavfall kan rötas för att ge både drivmedel och ett organiskt gödningsmedel som kan spridas på odlingsmark.

ABP-förordningen slår fast att animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel utgör en potentiell risk för människors och djurs hälsa. Risken bör bemästras på lämpligt sätt, antingen genom att sådana produkter bortskaffas på säkert sätt eller genom att de används för olika ändamål, under förutsättning att stränga villkor uppfylls så att hälsoriskerna i fråga kan minimeras.

Allt substrat som kommer från djurriket är animaliska biprodukter, och grundregeln är att alla ABP-produkter i en biogasanläggning ska hygieniseras dock finns det vissa undantag. Exempelvis får material i form av mjölk, mjölkbaserade produkter och råmjölk, liksom naturgödsel och mag- och tarminnehåll, användas som råvara i biogasanläggningar utan hygienisering om Jordbruksverket inte anser att det medför risk för spridning av allvarliga överförbara sjukdomar.

Biogas spelar en viktig roll i omställningen till ett fossilfritt Sverige. För att stötta svenskproducerad biogas föreslog regeringen i vårändringsbudgeten för 2018 att stödet till produktion av biogas skulle utökas med 270 miljoner kronor under året. Vidare föreslogs att stödet till produktion av biogas skulle breddas så att det omfattade fler substrat än gödsel, som matavfall och slam.

Den 31 maj 2018 beslutade regeringen att tillsätta en utredning om de långsiktiga förutsättningarna för biogasproduktion i Sverige (M 2018:06). Utredaren ska bl.a. kartlägga hur biogasens nytta som resurs kan tas till vara på bästa sätt och ge förslag på hur biogas kan ges konkurrenskraftiga villkor genom långsiktigt stabila spelregler. Utredaren ska även analysera biogasens roll och konkurrensförutsättningar utifrån bl.a. de nya energi- och klimatpolitiska målen, den ökade integreringen av biogasmarknaden i EU samt utvecklingen mot mer förnybar energi i transportsektorn. Syftet är att biogas ska kunna bidra till att nå Sveriges energi- och klimatpolitiska mål på ett kostnadseffektivt sätt. Uppdraget ska redovisas senast den 3 juni 2019.

Hantering av slaktavfall

Hantering av biprodukter från slakt regleras i ABP-förordningen, tillsammans med Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befattningsmed animaliska biprodukter och införsel av andra produkter, utom livsmedel, som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur.

Vissa typer av slaktbiprodukter får grävas ned om kommunens anvisningar och EU-lagstiftningens krav på nedgrävning följs. Exempel på slaktbiprodukter som får grävas ned är biprodukter från slakt vid vilthanteringsanläggningar (får grävas ned över hela landet) och biprodukter från slakt och styckning av ren (får grävas ned i vissa områden).

Syftet med reglerna är att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar till människor och djur. För småskaliga slakterier finns det inga undantag eller lättnader i regler jämfört med stora slakterier när det gäller hantering av biprodukter från slakt.

Regeringen anslår årligen medel för att sänka kostnaderna för den offentliga kontrollen vid alla slakterier och vilthanteringsanläggningar. Delar av dessa medel används för att finansiera godkännandeprövningar av nya småskaliga slakterier och vilthanteringsanläggningar. Satsningen har enligt regeringen gynnat de mindre slakterierna, däribland vilthanteringsanläggningarna.

Sveriges lantbrukare drabbades under våren och sommaren 2018 av landsomfattande torka, vilket påverkade skörden av både grovfoder och spannmål. Regeringen presenterade därför i en extra ändringsbudget (prop. 2017/18:301, bet. 2018/19:FiU8, rskr. 2018/19:8) ett stöd till drabbade lantbrukare på 400 miljoner kronor. Vidare avsattes 60 miljoner kronor för att bekosta sänkta avgifter för den offentliga kontroll som görs vid slakterier 2018.

Slamåterföring

Fosfor är ett viktigt växtnäringsämne och en ändlig resurs. Det finns stora mängder fosfor i avloppsslam, dvs. det avfall som uppstår när avloppsvattnet renas innan vattnet släpps ut. Avloppsslammet har därför använts som växtnäring i jordbruket. Avloppsslam påminner om stallgödsel men innehåller inte så mycket ammoniumkväve och kalium. Vid användning av avloppsslam inom jordbruket krävs att halterna av tungmetaller och andra miljöstörande ämnen inte är högre än tillåtet (regleras i förordning SFS 1998:944). Dessutom måste användningen vara i enlighet med Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVF 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring samt användas i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1994:2) om skydd av miljön.

Enligt Naturvårdsverkets rapport Hållbar återföring av fosfor (2013) krävs att innehållet av oönskade ämnen i slam minskar betydligt för att åstadkomma en hållbar återföring av fosfor från avloppsslam. Det kräver i sin tur ökad hygienisering och ett framgångsrikt förebyggande arbete.

Det finns ett fyrtiotal större kommunala reningsverk certifierade enligt Revaq, vilket möjliggör spridning av slam på åkermark. Det är dock inte all näring som tas till vara på detta sätt eftersom slammet behandlas på nytt i reningsverket och endast den näring som binds i reningsverksslammet kan återföras. Förutsättningen är också att slammet från reningsverken återförs till åkermark. År 2016 var det ca 60 procent av slammet som producerades vid Revaq-certifierade reningsverk som återfördes till åkermark.

Den tidigare regeringen förespråkade en utfasning av spridning av avloppsslam för att i stället ersätta det med tekniker där fosfor återvinns utan att miljö- och hälsoskadliga ämnen sprids. Mot bakgrund av det beslutade

regeringen den 12 juli 2018 att tillsätta en särskild utredare (dir. 2018:67) för att ge förslag på hur ett krav på utvinning av fosfor ur avloppsslam och ett förbud mot att sprida avloppsslam bör utformas. Utredaren ska vidare föreslå hur ett fortsatt uppströmsarbete för att minska utsläpp nära källan kan säkerställas sedan ett förbud mot spridning av avloppsslam har införts. Uppdraget ska redovisas senast den 15 september 2019.

Anmälningssplikt för kompost

Kompostering av köksavfall ska, på grund av risken för besvär för närboende, anmälas till kommunen (45 § avfallsförordningen 2011:927). För kompostering av trädgårdsavfall, såsom grenar och löv, behövs ingen anmälan. Bestämmelsen har sin bakgrund i EU:s avfallsdirektiv.

Regeringens etappmål om avfall fastslår att senast 2020 ska minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas till vara, och minst 40 procent av matavfallet behandlas så att även energi tas till vara. Vidare framgår av artikel 22 i avfallsdirektivet att medlemsstaterna ska säkerställa att biologiskt avfall senast den 31 december 2023 (om inte annat följer av artikel 10.2 och 10.3) antingen separeras och materialåtervinns vid källan eller insamlas separat. Medlemsstaterna ska också vidta åtgärder för att a) uppmuntra till materialåtervinning, inklusive kompostering och rötning, av biologiskt avfall som sker på ett sådant sätt att en hög miljöskyddsnivå iakttas och resultatet uppfyller relevanta, högt ställda kvalitetsnormer, b) uppmuntra till hemkompostering och c) främja användning av material som produceras av biologiskt avfall.

Frågan om anmälningssplikt för kompost har behandlats tidigare av utskottet. I betänkande 2015/16:MJU7 anför utskottet att en fastighetsägare som vill ha en kompost för annat hushållsavfall än trädgårdsavfall enligt avfallsförordningen måste göra en anmälan om detta till kommunen. Utskottet var då inte berett att tillstyrka förslag om att stryka detta krav som har sin bakgrund i EU:s avfallsdirektiv.

Utskottets ställningstagande

Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för att minska matsvinnet

Av den svenska livsmedelsstrategin som antogs 2017 framgår att strategins övergripande mål är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta nationella miljömål nås. Utskottet förutsätter att regeringens arbete med att åstadkomma en cirkulär livsmedelsproduktion utgår från den svenska livsmedelsstrategin. Vidare påminner utskottet om att som ett resultat av regeringens satsningar har bl.a. ett internationellt referens- och försökscentrum för cirkulär biobaserad livsmedelsproduktion bildats. Mot bakgrund av detta pågående arbete föreslår utskottet att motion 2018/19:2696 (C) yrkandena 1 och yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet välkomnar de insatser som gjorts för att sprida information till såväl konsumenter som producenter för att minska matsvinnet. Utskottet noterar också att det har införts krav på att kommunerna ska erbjuda ett system för separat insamling av matavfall från hushållen senast 2021. Med hänvisning till det arbete som regeringen initierat bedömer utskottet att de satsningar som efterlyses i motionerna 2018/19:1284 (SD), 2018/19:2255 (L), 2018/19:2732 (MP) yrkande 18, 2018/19:2736 (KD) yrkande 42 och 2018/19:2891 (M) yrkande 6 i betydande utsträckning redan har påbörjats. Motionsyrkandena kan därför lämnas utan vidare åtgärd.

Biogasproduktion

Syftet med reglerna för hantering av animaliska biprodukter är att minska risken för smittspridning. Utskottet noterar att det är tillåtet att använda animaliska biprodukter för t.ex. biogasproduktion, givet att de hanteras på ett säkert sätt i enlighet med befintligt regelverk. Mot bakgrund av det föreslår utskottet att motionerna 2018/19:169 (SD) yrkande 22 och 2018/19:454 yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Hantering av slaktavfall

Det är viktigt att slaktavfall hanteras på ett säkert sätt för att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar till människor och djur. Utskottet noterar att regeringen årligen anslår medel för att sänka kostnaderna för slakterier och vilthanteringsanläggningar, och att en särskild insats gjordes för att avhjälpa höga kostnader för slakt till följd av torkan sommaren 2018. Mot bakgrund av det föreslår utskottet att motionerna 2018/19:1287 (SD) yrkande 34 och 2018/19:2890 (M) yrkande 9 lämnas utan vidare åtgärd.

Slamåterföring

Utskottet välkomnar regeringens ambition att ersätta spridning av avloppsslam med tekniker där fosfor återvinns utan att miljö- och hälsoskadliga ämnen sprids. Vidare noterar utskottet att regeringen har tillsatt en särskild utredare för att utreda hur fosfor kan tas till vara på ett miljö- och hälsosäkert sätt. I avvaktan på resultatet av det utredningsarbetet anser utskottet att motionerna 2018/19:1287 (SD) yrkande 36 och 2018/19:2891 (M) yrkande 10 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Anmälningsplikt för kompost

Utskottet noterar att såväl EU som regeringen uppmuntrar att matavfall tas till vara genom kompostering. Samtidigt understryker utskottet att krav på att anmäla en kompost har sin bakgrund i EU:s avfallsdirektiv och att utskottet inte är berett att tillstyrka förslag om att stryka detta. Därför föreslås att motionerna 2018/19:454 (SD) yrkande 1 och 2018/19:2541 (C) lämnas utan vidare åtgärd.

Nedskräpning och sanering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om bötfällning vid nedskräpning, marint skräp och skräp längs stränder, om att stimulera utvecklingen av urban mining, waste mining och hantering av utvinningsavfall, om oljesanering, förorenad mark och återställande- och saneringsförsäkring och om rivning av vindkraftverk

Jämför reservation 26 (M), 27 (SD) och 28 (SD).

Motionerna

Nedskräpning och marint skräp

Flera motionsyrkanden handlar om förutsättningarna att bötfälla individer för mindre nedskräpningsföreseelser.

Enligt motion 2018/19:2546 av Rickard Nordin och Fredrik Christensson (båda C) yrkande 1 bör förutsättningarna att ge kommunerna möjlighet att bötfälla nedskräpning utredas. Enligt yrkande 2 bör individer kunna bötfällas även för nedskräpning med småskräp. I motion 2018/19:2250 av Solveig Zander (C) yrkande 7 föreslås att även fimpar ska betraktas som skräp och ingå i skräplagen.

Ett antal motioner tar upp frågan om ansvarsfördelningen vad gäller städning av stränder. I motion 2018/19:1457 av Ann-Sofie Alm (M) framhålls behovet av att se över möjligheten att införa ett nationellt ansvar över havs- och strandmiljön längs Sveriges och Bohusläns kust. Enligt motion 2018/19:2545 av Rickard Nordin och Fredrik Christensson (båda C) bör en översyn göras av ansvaret och kostnaderna för städning av stränder på grund av marint skräp.

Stimulera utvecklingen av urban mining, waste mining och hantering av utvinningsavfall

Flera motionsyrkanden handlar om hur urban mining och waste mining kan främjas. I motion 2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 1 framhålls behovet av att utreda hur återvinning av oanvända metaller och sten i vår bebyggda miljö (s.k. urban mining) kan öka, och i yrkande 2 anför motionärerna att man behöver stimulera forskning och utvecklingsinsatser inom urban mining. Enligt yrkande 4 i samma motion framhålls också behovet av att stimulera forskning om och utveckling av waste mining. Enligt motion 2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 3 behövs en översyn av lagstiftningen som reglerar hantering av utvinningsavfall så den bidrar till en optimal råvaruutvinning.

Oljesanering, förorenad mark och återställande- och saneringsförsäkring

Enligt miljölagstiftningen vilar ansvaret för att vidta avhjälpande insatser på verksamhetsutövaren. I kommittémotion 2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 6 framhåller motionärerna att miljöbalken behöver ses över för att förtydliga ansvarsfördelningen vid oljesanering. Enligt kommittémotion 2018/19:164 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 17 ger miljölagstiftningen i dag otydliga besked om ansvarsfördelning vid förorenad mark, exempelvis när det gäller industritomter där föroreningar skett i sedan decennier nedlagda företag. Därför krävs enligt motionärerna ett förtydligande av nuvarande regelverk. I motion 2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 9 framhåller motionärerna att man bör utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av en obligatorisk återställande- och saneringsförsäkring för gruvbolag.

Rivning av vindkraftverk

Enligt kommittémotion 2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 12 saknar kommunerna enligt gällande lagstiftning rätt att ställa krav på ekonomiska garantier så att den som uppför ett vindkraftverk verkligen också finansierar skrotningen när det blir dags. Därför anser motionärerna att vindkraftsexploatorer ska fondera medel för framtida rivning av vindkraftverken.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Nedskräpning och marint skräp

All nedskräpning i Sverige är förbjuden. Förbudet gäller på platser som allmänheten har tillträde till eller insyn till, och det riktar sig till alla – även markägare (15 kap. 26 § miljöbalken). Med skräp menas både mindre föremål som glas, papper, engångsgrillar och fimpar och större föremål som exempelvis byggavfall, möbler, bilar och hemelektronik.

Den som med flit eller av oaktsamhet skräpar ner på en plats som allmänheten har tillträde till kan dömas för nedskräpningen, och straffet är böter eller fängelse i högst ett år (29 kap. 7 § miljöbalken). Den här typen av nedskräpning kallar regeringen ”nedskräpning av normalgraden”, och det handlar om nedskräpning av större föremål eller i stor omfattning. När det gäller nedskräpning som är mindre allvarlig kan polisen bötfälla på plats, s.k. nedskräpningsförseelse. Boten är på 800 kronor (29 kap. 7 a § miljöbalken). Enligt Riksåklagarens föreskrifter gäller det om någon skräpat ned med små mängder skräp, t.ex. snabbmatsförpackningar, glas- och plastflaskor, olika typer av dryckesförpackningar, engångsgrillar och andra engångsartiklar. Om det handlar om en obetydlig nedskräpning i förhållande till det skyddssyfte som lagen har ska nedskräpningen bedömas som en ringa förseelse, som inte

är straffbar. Det är alltså förbjudet men inte straffbart att t.ex. slänga enstaka cigarettfimpar.

Naturvårdsverket fick i uppdrag av regeringen att utvärdera nedskräpningsbotens styreffekt för att minska nedskräpningen. I slutrapporten Åtgärder för minskad nedskräpning, publicerad 2016, konstateras att det inte är möjligt att med befintligt underlag dra slutsatser om huruvida införandet av nedskräpningsboten har haft någon effekt på nedskräpningen. Vidare konstaterar man att ordningsboten i kombination med insatser för informationsspridning och medvetandegörande åtgärder såsom kampanjer mot allmänheten och utbildning i skolor och liknande tillsammans blir en helhet av olika styrmedel för att minska nedskräpningen. I rapporten dras också slutsatsen att det är olämpligt att införa böter för ringa nedskräpning. Nedskräpning med cigarettfimpar är både otillåten och mycket vanligt förekommande och har negativ påverkan på trivseln. För att det ska anses vara motiverat och proportionerligt att bötfälla precis all nedskräpning behövs dock ett underlag som tydligare än det som finns att tillgå i dag visar på risken för skada på miljön.

Som en del i ett regeringsuppdrag om en särskild satsning för minskad nedskräpning har Naturvårdsverket och organisationen Håll Sverige Rent tagit fram vägledningen Strategiskt arbete för minskad nedskräpning – Vägledning för kommuner. Vägledningen är avsedd att stötta kommunernas strategiska arbete för att minska nedskräpningen och sprida kunskap om metoder, verktyg och arbetssätt. Rapporten redogör för mål och krav som berör nedskräpning, t.ex. miljö kvalitetsmål, lagstiftning och nationell avfallsplan, samt ger en bakgrund till varför nedskräpningsproblemet behöver hanteras. Innehållet ger också en översikt över de metoder som tagits fram för att mäta skräpfrekvens i tätorter av olika storlek, i parker och grönområden samt på stränder.

Naturvårdsverket ska tillsammans med Håll Sverige Rent ta fram en handlingsplan för informationsinsatser till allmänheten under 2018–2020 för att minska nedskräpningen och öka kunskapen hos allmänheten om dess negativa effekter. Naturvårdsverket ska följa upp resultatet och effekterna av informationsinsatserna och årligen redovisa detta i årsredovisningen. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 31 mars 2021.

I betänkande 2017/18:MJU15 anförde utskottet att vad beträffar möjligheten att bötfälla för nedskräpning av tobaksprodukter noterade utskottet att nedskräpningsbotens styreffekt utreddes (Åtgärder för minskad nedskräpning, 2016) och remissbehandlades så sent som 2017 och att ärendet våren 2018 bereddes inom Regeringskansliet. Utskottet noterade också att regeringen samtidigt har valt att arbeta med förebyggande åtgärder såsom informationsinsatser till allmänheten om nedskräpningens negativa effekter samt vägledning om kommuners och andra aktörers strategiska arbete i nedskräpningsfrågor. Utskottet såg ingen anledning att förekomma det utvärderingsarbete som nu pågick och förutsatte att regeringen går framåt med

nödvändiga satsningar för att stävja nedskräpning av såväl allvarlig som ringa art.

Skräp och avfall påverkar hav och sjöar. Marint avfall utgörs av skräp som kommer från både land och hav. Dels kastar och tappar besökare skräp på stränderna och längs med kusterna av besökare, dels sköljs skräp som kastats och tappats i haven upp på våra kuster. Skräpet kan även transporteras med havsströmmarna från andra länder. Kommunen ansvarar enligt 4 § gatuhållningslagen för detta avfall. Det vill säga att kommunen kan vara skyldig att städa stranden om det är en plats där allmänheten får röra sig fritt och om det är skäligt med hänsyn till ortsförhållandena, platsens läge och omständigheterna i övrigt.

Förekomst och tillförsel av marint skräp är ett ökande problem i havsmiljön. Största delen av skräpet utgörs av plast. Ett flertal regionala och nationella initiativ har initierats, och flera andra genomförs för att minska och motverka tillförseln av marint skräp när det gäller både information, identifiering av källor och åtgärder mot mikroplast samt åtgärder för att minska användningen av plastbärkassar.

Regeringen har beslutat om en ny förordning (2018:58) om bidrag till strandstädning. Syftet med förordningen är att minska mängden avfall på stränderna och att det avfall som samlas in ska behandlas på ett miljömässigt godtagbart sätt. Bidraget avser städning på havsstränder. Enligt förordningen riktar sig bidraget enbart till kommuner och ska ges för insamling av avfall på havsstränder och hantering av detta avfall samt till planering av sådana projekt. Förordningen trädde i kraft den 1 mars 2018.

I maj 2018 beslutade regeringen tilläggsdirektiv till Miljömålsberedningen (M 2010:04) om att ta fram en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser (dir. 2018:44). I instruktionerna nämns den stora mängden marint skräp och plaster som en långsiktig utmaning i genomförandet av havsmiljöpolic och detta utgör därmed en av de specifika utgångspunkterna för tilläggsuppdraget.

Stimulera utvecklingen av urban mining, waste mining och hantering av utvinningsavfall

Urban mining handlar främst om att utvinna metallföremål som t.ex. kablar och rör samt skrot från nedlagd infrastruktur.

I september 2013 gav den dåvarande regeringen Sveriges geologiska undersökning (SGU) i uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket kartlägga och analysera utvinnings- och återvinningspotentialen i Sveriges mineraltillgångar. Uppdraget redovisades i en rapport i december 2014. I rapporten görs en översiktlig bedömning av fyndpotentialen från bl.a. s.k. urban mining. Enligt utredningen är det svårt att bedöma mängder och hinder för en kommande utvinning genom urban mining, vilket även gör det svårt att skatta det framtida ekonomiska värdet av en sådan utvinning. Utredningen drar den sammanfattande slutsatsen att det krävs fördjupade kunskaper dels om

miljöpåverkan av de olika försörjningsalternativen, dels om återvinningspotentialer i gruvavfall, industrideponier, och kommunala deponier och genom urban mining.

Naturvårdsverket fick 2013 i uppdrag att i samråd med Skatteverket göra en översyn och analys av den miljöstyrande effekten av lagen (1999:673) om skatt på avfall, mer känd under namnet deponiskatten. I uppdraget ingick även att bedöma skatte- och miljöeffekter samt ekonomisk potential vid utvinning av material och mineraler ur nedlagda avfallsanläggningar, s.k. landfill mining, en närbesläktad teknik där deponerat avfall återvinns. Deponiskatten är ett bland många styrmedel på avfallsområdet som syftar till att styra avfall från deponering mot andra sätt att hantera avfall i enlighet med avfallshierarkin som slagits fast i EU:s avfallsdirektiv och införts i miljöbalken. I slutredovisningen, Översyn av deponiskatten (2013), konstateras att en ökad utvinning av metaller, plast och organiskt avfall från gamla deponier skulle kunna ge stora miljövinster. Naturvårdsverket bedömer dock inte att det finns anledning att införa speciella regler för deponiutvinning, då det oftast är att se som en integrerad del av efterbehandling av gamla deponier. Samma skatteregler bör därför gälla för avfall från deponiåtervinning som för förorenad jord från övriga efterbehandlingsåtgärder.

Vinnova fick i uppdrag av regeringen att ta fram en översikt över svensk forskning på gruv- och mineralområdet att kartlägga forskningsområdets styrkor och utmaningar samt att föreslå hur olika typer av samverkan inom forskning kan utvecklas och förbättras. Uppdraget redovisades 2016 (N2015/2162/FÖF), och i slutrapporteringen föreslår Vinnova en särskild satsning för framtida områden med hög potential som ännu inte attraherar industriell medfinansiering, däribland urban mining. I rapporten framhålls att urban mining är ett potentiellt framtida styrkeområde, men att det i dagsläget saknas verktyg för värdering av återvinningspotentialen hos svenska mineral- och metalltillgångar. Vidare konstateras att utmaningar inom området dels handlar om att hitta och ta fram resursen och dels om att utvinna metallen med hjälp av metallurgiska processer.

Även i utredningen Samhällsutmaningar måste mötas med entreprenörskap och innovation (SOU 2016:72) konstateras att det behöver avsättas ökade resurser för forskning och innovation inom områden som kan bidra till ökad resurseffektivitet och cirkulära system, förutsättningar för urban mining, demonstrationsanläggningar för återvinning och produktdesign.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet finns det dock utmaningar med att återvinna exempelvis kablar och rör som finns i marken. Det kan röra sig om att fastställa vem som äger rören och vem en eventuell vinst ska tillfalla. Det finns även miljöaspekter att ta hänsyn till då det kan finnas farliga ämnen som kan spridas vid en eventuell uppgrävning.

Oljesanering, förorenad mark och återställande- och saneringsförsäkring

I oljeskyddssammanhang är sanering den vedertagna benämningen på insatser för rengöring av oljenedsmutsade stränder och anläggningar. Saneringsinsatserna kan också sägas omfatta övriga oljeskadebegränsande insatser som inte betraktas som räddningstjänst, d.v.s. t.ex. även bortforsling och omhändertagning av upptagen olja och liknande följdåtgärder av strandrengöringen.

Den tidigare renhållningslagen gav kommunen skyldigheter som i vid bemärkelse även kunde sägas innebära saneringsansvar för oljeförorenade stränder. Miljöbalken innehåller dock inte motsvarande formuleringar, och frågan om kommunens saneringsansvar är därmed inte reglerad. Ersättning för kommunala oljesaneringsinsatser betalas ut enligt särskilda regler beroende på var och hur utsläppet skett.

Den kommunala beredskapsplaneringen för oljeskydd omfattar formellt enbart räddningstjänst. Avgränsning mellan kommunalt och statligt ansvarsområde för räddningstjänst i samband med oljeskadeskydd regleras i lagen om skydd mot olyckor. Enligt 4 kap. 5 § i denna lag ska staten svara för miljöräddningstjänst till sjöss, inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon samt för Vätern, Vättern och Mälaren. Kustbevakningen svarar för denna del av den statliga räddningstjänsten. Övriga vattenområden faller under kommunalt ansvarsområde för räddningstjänst i samband med oljeskadeskydd. Geografiskt begränsar detta område kommunens område innanför strandlinjen samt inom hamnområden och kanaler, vattendrag och insjöar med undantag för Vätern, Vättern och Mälaren.

Avfallsförordningen (2001:1063) innehåller bl.a. bestämmelser om tillståndsplikt för transport av farligt avfall. I oljeskyddssammanhang kan noteras att oljeavfall är farligt avfall och att transport av exempelvis oljerester och oljebemängt avfall från saneringsinsatser kräver särskilt tillstånd om mängden överstiger två fat (400 liter) oljeavfall per år.

9 kap. miljöbalken (1998:808) och miljöprövningsförordningen (2013:251) innehåller bestämmelser om utsläpp och annan störande omgivningspåverkan som faller under definitionen miljöfarlig verksamhet. I miljöprövningsförordningen betecknas olika typer av verksamhet med A, B eller C. För A-verksamhet ska tillstånd sökas hos miljödomstol, för B-verksamhet ska tillstånd sökas hos länsstyrelsen och för C-verksamhet ska anmälan göras till den kommunala nämnden.

För kommunens oljeskyddsberedskap kan det finnas flera typer av miljöfarlig verksamhet som faller under 9 kap. miljöbalken och som kan vara väsentligt att väga in i beredskapsplaneringen.

Exempelvis är lagring och hantering av olja att betrakta som miljöfarlig verksamhet. Anläggningar där mer än 50 000 ton olja per år lagras eller hanteras är B-verksamhet, och anläggningar som årligen lagrar eller hanterar mellan 5 000 och 50 000 ton olja är C-verksamhet.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet finns det i dag inga planer på att revidera detta regelverk.

Bestämmelserna i 2 kap. 8 § och 10 kap. miljöbalken syftar till att avhjälpa skador eller problem som har uppstått för människors hälsa eller miljön. Vid utformningen av reglerna om efterbehandling är det principen om att förorenaren ska betala som är grundläggande. Av 10 kap. 2 § miljöbalken framgår att den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till en föroreningsskada eller allvarlig miljöskada är ansvarig för det avhjälpande arbetet. Av paragrafen kan utläsas att det inte är möjligt att kringgå ansvaret genom att överlåta den miljöskadliga verksamheten. Inte heller är det möjligt att undvika ansvar genom att bolagisera driften av den verksamhet som ger upphov till miljöskadorna.

Av 10 kap. 3 § framgår att om det inte finns någon verksamhetsutövare som kan utföra eller bekosta det avhjälpande av en föroreningsskada som ska ske är var och en som köpt den förorenade fastigheten ansvarig, om köparen vid köpet kände till föroreningen eller då borde ha upptäckt den. I fråga om en förorenad byggnad eller anläggning gäller detsamma den som köpt den fastighet där byggnaden eller anläggningen är ligger.

Ett viktigt datum i fråga om ansvar är den 30 juni 1969, när miljöskyddslagen infördes. Om den faktiska verksamheten som helhet har bedrivits även efter den 30 juni 1969 är verksamhetsutövaren ansvarig för samtliga föroreningar som har uppstått såväl före som efter 1969, i den utsträckning det bedöms skäligt att sälla krav på efterbehandlingsåtgärder. Om flera verksamhetsutövare orsakat föroreningen kan solidariskt ansvar inträda.

I några domar från 2010 har Miljööverdomstolen jämkat ansvaret för verksamhetsutövaren utifrån tidsaspekten. Ansvaret jämkas när det inte är skäligt att verksamhetsutövaren tar hela kostnaden. Två av domarna gällde Hjortsberga sågverk respektive Tölö där man tillverkat takpapp, rostskyddsolja och takmassor.

I dessa fall har ansvar för förorening före och under 1950 jämkats till noll, dvs. verksamhetsutövaren är inte ansvarig för att bekosta efterbehandlingen. När det gäller förorening som skett fram till 1969 har domstolen bedömt att det finns ett begränsat ansvar för verksamhetsutövaren. Beträffande förorening som skett efter 1969 har domstolen bedömt att det inte finns något skäl för jämkning.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet finns det i dag inga planer på att revidera detta regelverk.

I juni 2017 fick en särskild utredare i uppdrag att se över om det avsätts tillräckliga säkerheter för efterbehandling och andra återställningsåtgärder vid gruvverksamhet. Syftet är att minimera risken för att staten ska behöva stå för dessa kostnader. Utredningens förslag lämnades i juni 2018 och är för tillfället ute på remiss.

I syfte att säkra finansieringen av efterbehandlingen också i händelse av konkurs ställs i dag i miljöbalken krav på att gruvföretagen ställer säkerheter för hanteringen av avfallet till staten. Det ställs dessutom ofta krav på att

säkerheterna också ska täcka kostnader för andra efterbehandlingsåtgärder, bl.a. återställande av marken efter avslutad drift.

Sammantaget konstaterar utredningen att dagens system med säkerheter innebär att staten och i slutändan skattebetalarna löper en betydande risk att tvingas träda in och finansiera kostnader för efterbehandling som verksamhetsutövarna borde ha stått för.

Utredningen lade fram förslag inom fyra områden i syfte att skydda skattebetalarna från sådana kostnader som verksamhetsutövarna är skyldiga att stå för. För det första föreslår utredningen att syftet och målsättningen med säkerheterna måste tydliggöras. För det andra föreslår utredningen en uppstramning av reglerna för beräkning av säkerhetsbeloppets storlek. För det tredje föreslår utredningen en begränsning av vilka säkerheter som ska accepteras. Dagens regelverk har inga begränsningar, vilket lett till långdragna processer där gruvverksamhet tillåtits fortgå under långa perioder utan att fullgod säkerhet har ställts. För det fjärde föreslår utredningen en tydligare beslutsprocess när det gäller säkerheternas storlek. Dagens system har inneburit ett splittrat ansvar på myndighetssidan där den samlade ekonomiska kompetensen varit låg.

Rivning av vindkraftverk

Utskottet har tidigare behandlat frågan om rivning av vindkraftverk och anförde då följande (bet. 2016/17:MJU15):

Enligt 16 kap. 3 § miljöbalken kan tillstånd till vindkraftverksamhet förenas med krav på att ekonomisk säkerhet ställs. Huvudsyftet med att ställa krav på ekonomisk säkerhet är att man inte ska behöva riskera att allmänna medel måste användas framöver för t.ex. nedmontering och återställande av mark. Det är sökanden som ska visa att säkerheten är tillräcklig och i övrigt godtagbar. Det saknas dock motsvarande möjlighet för en myndighet att ställa krav på ekonomisk säkerhet för anmälningspliktiga vindkraftverk. Däremot innehåller miljölagstiftningen generella krav på återställande av mark oavsett möjligheten till ställande av ekonomisk säkerhet. Tillsynsmyndigheten har möjlighet att ställa krav på försiktighetsmått med stöd av 26 kap. och 2 kap. miljöbalken. Gränsen mellan tillstånds- och anmälningsplikt avgörs utifrån antalet vindkraftverk och deras höjd.

Verksamhetsutövare som bedrivit vindkraftsverksamhet är ansvariga för nedmontering och efterbehandling. Detta gäller även om verksamheten har övertagits av en ny verksamhetsutövare eller om ekonomisk säkerhet har avsatts enligt 16 kap. 3 § miljöbalken eller inte. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet enligt miljöbalken ska utföra de skyddsåtgärder, och vidta den försiktighet som behövs för att hindra eller motverka skada eller olägenhet för miljön eller människors hälsa (2 kap. 3 § miljöbalken). Tillsynsmyndigheten har möjlighet att förelägga verksamhetsutövaren eller annan part om efterbehandling enligt 26 kap. 9 § miljöbalken. Förelägganden kan också ställas mot en verksamhetsutövare som inte längre driver verksamheten. Utifrån det kunskapsläge som finns i dag är kvarlämnandet av delar av vindkraftverk i normalfallet inte en sådan förorening som avses i 10

kap. miljöbalken. Om det sker föroreningar till följd av läckage av olja, smörjmedel eller kvarlämnande av de delar som innehåller oljor och smörjmedel kan bestämmelserna i 10 kap. bli tillämpliga.

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har utarbetat en vägledning om nedmontering av vindkraftverk till stöd för både verksamhetsutövaren och de myndigheter som berörs.

Utskottets ställningstagande

Nedskräpning och marint skräp

Utskottet konstaterar att all nedskräpning är förbjuden i Sverige. Utskottet välkomnar de satsningar som gjorts för att minska nedskräpningen, främst genom ökade informationsinsatser till allmänheten.

Utskottet konstaterar vidare att frågan om marint skräp och skräp längs stränder är ett problem och noterar att det är en fråga som lyfts fram av regeringen. Utskottet välkomnar det bidrag till strandstädning som infördes 2018 till städning av havsstränder. Med hänvisning till detta föreslår utskottet att motionerna 2018/19:1457 (M), 2018/19:2250 (C) yrkande 7, 2018/19:2545 (C) och 2018/19:2546 (C) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Stimulera utvecklingen av urban mining, waste mining och hantering av utvinningsavfall

Utskottet anser att det är viktigt i en cirkulär ekonomi att stimulera till mer återvinning. Utskottet noterar att det skulle kunna vara möjligt att utvinna metall från tex. kablar och skrot från nedlagd infrastruktur och konstaterar vidare att potentialen i urban mining och waste mining har lyfts fram i ett antal rapporter. Det är dock fortfarande oklart hur stor återvinningspotentialen är. Med hänsyn till det som i övrigt redovisats ovan är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2018/19:2332 (MP) yrkande 1-4. Motionerna föreslås därför lämnas utan vidare åtgärd.

Ansvarsfördelning för oljesanering och förorenad mark, samt återställande- och saneringsförsäkring

Alla verksamhetsutövare är ansvariga för att i första hand förebygga att miljöskador uppstår. Skulle en sådan uppstå är verksamhetsutövaren skyldig att åtgärda dessa eller bekosta de saneringsbehov som kan finnas. Vad gäller ansvarsfördelningen vid oljesanering konstaterar utskottet att det finns ett delat ansvar för att förebygga och hantera utsläpp av olja. Utskottet ser ingen anledning att prioritera frågan.

Utskottet konstaterar att det framgår av miljöbalken att en verksamhetsutövare är skyldig att avhjälpa skador som uppstått för människors hälsa eller miljö. Denna skyldighet gäller aktiviteter som ägt rum efter 1969.

Utskottet noterar att en särskild utredare har tillsatts för att se över om det avsätts tillräckliga säkerheter för efterbehandling och andra återställandeåtgärder vid gruvverksamhet. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande i juni 2018, och betänkandet är för tillfället ute på remiss.

Mot bakgrund av detta, och för att utskottet inte ska föregripa den fortsatta beredningen inom Regeringskansliet, föreslår utskottet att motionerna 2018/19:164 (SD) yrkande 17, 2018/19:2332 (MP) yrkande 9 och 2018/19:2885 (M) yrkande 6 lämnas utan vidare åtgärd.

Rivning av vindkraftverk

Enligt miljöbalken kan tillstånd till vindkraftsverksamhet förenas med krav på att ekonomisk säkerhet ställs, men motsvarande möjlighet saknas för anmälningsskyldiga vindkraftverk. Utskottet konstaterar dock att miljölagstiftningen innehåller generella krav på återställande av mark oavsett möjligheten till ställande av ekonomisk säkerhet. Utskottet noterar även att Energimyndigheten och Naturvårdsverket har utarbetat en vägledning om nedmontering av vindkraftverk till stöd för både verksamhetsutövaren och de myndigheter som berörs. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2018/19:169 (SD) yrkande 12 lämnas utan vidare åtgärd.

Miljöbrott och transport av farligt avfall

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om miljöbrott, transport av farligt avfall och regelförenklingar för småföretag vid transport av farligt avfall.

Jämför reservation 29 (M) samt särskilt yttrande 1 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 3 framhåller motionärerna att miljöbrott bör tas på större allvar och prioriteras högre av de rättsvårdande myndigheterna. Därför bör regeringen verka för att fler kontroller införs i syfte att på ett effektivt sätt upptäcka miljöbrott. Vidare behövs en översyn av hur miljölagarna följs.

Enligt yrkande 4 i samma motion är illegal transport och hantering av farligt avfall ett tämligen vanligt förekommande miljöbrott.

Vidare anför motionärerna att Riksrevisionen 2015 presenterade en granskning som synliggjorde flera allvarliga brister i tillsynssystemet för transporter av farligt avfall. Därför bör det, enligt motionärerna, utredas om de svenska straffreglerna för olagliga avfallstransporter behöver ändras.

I yrkande 5 framhåller motionärerna att lagar och regler för transport av farligt avfall är nödvändiga, men att de måste stå i rimligt förhållande till hur

farlig transporten faktiskt är. Därför föreslås att regeringen verkar för att fler regelförenklingar genomförs för att underlätta för småföretag vid transport av farligt avfall.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

I miljöbalken finns en rad tillsynsområden, och medan den operativa tillsynen utförs till övervägande del av länsstyrelser och kommuner har även tolv centrala myndigheter ett operativt tillsynsansvar.

Regeringen beslutade i april 2016 att ge en särskild utredare i uppgift att se över miljötillsynen och sanktionssystemet i miljöbalken (M 2016:04). Syftet var att optimera resurserna och utveckla genomförandet av tillsynen så att den blir mer enhetlig och effektiv och bidrar till att miljökvalitetsmålen nås och att fler miljöbrott upptäcks, utreds och beivras. Utredningen överlämnade sitt betänkande Miljötillsyn och sanktioner – en tillsyn präglad av ansvar, respekt och enkelhet (SOU 2017:63) i juni 2017 och kom bl.a. fram till att det behövs en mer samlad styrning såväl i regeringens styrning av de statliga myndigheterna som i de statliga myndigheternas styrning och vägledning av kommunerna, att det behövs åtgärder för att öka samverkan mellan kommunerna, insatser för att stärka och utveckla kompetensen hos den personal som utför tillsyn, samt en utvecklad dialog med näringslivet. Utredningen föreslår att regeringen tillsätter en ny statlig utredning, en miljöstraffrättsutredning, som får i uppdrag att se över hela 29 kap. miljöbalken för att skapa ett effektivt, proportionerligt och likvärdigt sanktionssystem. Betänkandet var ute på remiss till den 8 januari 2018. Av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) framgår att remissammanställning och analys av förslagen pågår i Regeringskansliet.

Avfallstransporter regleras främst genom förordning 1013/2006 om transport av avfall (avfallstransportförordningen). I avfallstransportförordningen beskrivs vilka regler som gäller för införsel och utförsel (transport av avfall mellan länder inom EU) och import och export av avfall (transport av avfall mellan ett EU-land och ett land utanför gemenskapen). Avfallstransportförordningen gäller som svensk lagstiftning och kompletteras av den svenska avfallsförordningen (2011:927).

Miljötillsynsförordningen (2011:13) reglerar vilken myndighet som har tillsynsansvaret. I den anges att länsstyrelserna i Norrbotten, Gävleborg, Stockholm, Västra Götaland och Skåne ansvarar för den operativa tillsynen över avfallstransportförordningen. Dessa länsstyrelser har ett regionalt ansvar för tillsynen. Av miljötillsynsförordningen framgår att länsstyrelsen, för att förebygga brott mot miljöbalken och för att effektivt hantera sådana brott, ska verka för samarbete mellan Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och de myndigheter som svarar för tillsyn enligt miljöbalken, i dessa fall främst kommuner och länsstyrelser.

Naturvårdsverket är den myndighet som i enlighet med bestämmelserna i avfallstransportförordningen ska administrera anmälningar och information

om avfallstransporter till och från Sverige och återtagande av olagliga avfallstransporter.

Under 2009 fick Naturvårdsverket i uppdrag av regeringen att redovisa hur tillsynen över import och export av farligt avfall bedrivs, identifiera brister i tillsynen och bedöma hur dessa brister åtgärdas. Inom ramen för uppdraget genomförde Naturvårdsverket en utvärdering av tillsynen. I redovisningen till regeringen föreslog Naturvårdsverket ett antal åtgärder för att åtgärda bristerna. Som ett följduppdrag från uppdraget 2009 fick Naturvårdsverket 2010 i uppdrag att i samråd med Tullverket, Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och länsstyrelserna bilda en samverkansgrupp som ska arbeta med frågor som rör samverkan och tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter.

Naturvårdsverket lämnar sedan 2011 en årlig redovisning till regeringen av hur tillsynen enligt miljöbalken kan utvecklas och förbättras. Redovisningen tar även upp eventuella brister i tillsynen och redogör för hur de kan åtgärdas.

Tillsynsuppföljningen genomförs i samverkan med Folkhälsomyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och länsstyrelserna.

Den nationella arbetsgruppen för tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter (Gröt) har tagit fram en handlingsplan för tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter 2017–2019. I gruppen deltar Naturvårdsverket, Tullverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten samt länsstyrelserna i Norrbotten, Gävleborg, Stockholm, Västra Götaland och Skåne. I planen har ett antal mål och åtgärdsförslag tagits fram för tillsynen och det arbete som behöver utföras i samverkan mellan berörda myndigheter. Målen och åtgärdena har framför allt tagits fram utifrån de brister som identifierats i tillsynen. Dessa består främst av brister i kunskap samt att samverkan mellan myndigheter är sårbar och i en tidig utvecklingsfas.

Utskottet anförde i betänkande 2015/16:MJU7 Riksrevisionens rapport om tillsyn över transporter av farligt avfall m.m. följande:

Som både Riksrevisionen och regeringen framhåller måste tillsynsansvaret över transporter av farligt avfall vara tydligt organiserat och fördelat mellan myndigheter på ett sätt som säkerställer att tillsynsverksamheten kan genomföras på ett effektivt sätt. Genom de ändringar i miljötillsynsförordningen som redovisats ovan koncentreras tillsynsansvaret till länsstyrelserna i de fem län där de flesta gränsöverskridande avfallstransporter sker via hamnar och gränsövergångar, dvs. länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens, Skåne, Stockholms och Västra Götalands län. Dessa länsstyrelser ska i sin tillsyn samverka med andra berörda länsstyrelser samt med Kustbevakningen, Polismyndigheten och Tullverket.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om regelförenklingar för småföretag vid transport av farligt avfall (bet. 2016/17:MJU15) och anförde då följande:

Farligt avfall innehåller eller består av ämnen som har farliga egenskaper, och det är därför viktigt att sådant avfall hanteras på ett riktigt sätt. En grundläggande bestämmelse i avfallslagstiftningen är att den som innehar avfall ska se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt

godtagbart sätt. Klassningen av avfall är i sin tur grunden för ett säkert hanterande och omhändertagande av avfallet.

I fråga om farligt avfall krävs enligt 36 § avfallsförordningen (2011:927) ett särskilt tillstånd för att yrkesmässigt transportera avfall, eller transportera avfall som har uppkommit i en yrkesmässig verksamhet om transporterna under ett kalenderår sammanlagt avser mer än 100 kilogram eller 100 liter farligt avfall, eller avfallet innehåller kvicksilver och utgörs av annat än hela lysrör eller andra ljuskällor, eller innehåller cyanid, kadmium eller en PCB-produkt.

Utskottets ställningstagande

Miljöbrott och transport av farligt avfall

Utskottet anser att det är viktigt att upptäcka och beivra miljöbrott. Utskottet noterar att regeringen i april 2016 tillsatte en särskild utredare med uppgift att se över miljötillsynen och sanktionssystemet i miljöbalken. Slutbetänkandet redovisades i januari 2018, och utskottet ser ingen anledning att föregripa den beredning som nu pågår inom Regeringskansliet utan föreslår att motion 2018/19:2891 (M) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet konstaterar att det är viktigt att farligt avfall hanteras på ett sätt som inte orsakar skada på människor eller miljö. Transport av farligt avfall regleras främst genom EU:s avfallstransportförordning. Utskottet noterar att det under flera år pågått ett arbete med att samordna tillsynen över gränsöverskridande avfallstransporter, bl.a. genom att ge fem länsstyrelser ansvar för den operativa tillsynen över avfallstransportförordning. Med hänvisning till vad som anförs ovan lämnas motion 2018/19:2891 (M) yrkandena 4 och 5 utan vidare åtgärd.

Informationskrav för varor och tjänster om miljöpåverkan, farliga ämnen och livslängd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om informationskrav för varor och tjänster om miljöpåverkan, farliga ämnen och livslängd.

Jämför reservation 30 (M) och 31 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2895 av Maria Malmer Stenergård m.fl. (M) yrkande 2 framhålls att för att kunna göra rätt val behöver det bli lättare att få kunskap om produkters miljö- och klimatpåverkan. Vidare anförs att livscykelanalyser under senare år har blivit kraftfulla verktyg för att ge en helhetsbild av den miljöpåverkan som en produkt har under hela sin livslängd. Därför föreslås en utredning av vilka varor och tjänster som bör omfattas av

striktare informationskrav om klimat- och miljöpåverkan med utgångspunkt i en livscykelanalys.

Enligt kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 39 saknas information för konsumenter såväl som för avfallshanterare om vilka farliga ämnen som finns i olika varor. Därför bör regeringen införa ett krav på innehållsförteckning för textilier.

I yrkande 45 i samma motion framhåller motionärerna att det blivit allt vanligare att kläder och andra varor inte är gjorda för att hålla länge. Därför föreslås att ett krav på information om förväntad livslängd på varor införs.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

I Strategi för hållbar konsumtion pekas miljömärkning ut som ett viktigt verktyg i arbetet för att minska de negativa effekter som vår konsumtion har på miljön. I strategin framförs att avgörande för ett bra genomslag för miljömärkningen är, vid sidan av konsumenternas förtroende, att den håller jämna steg med utvecklingen på marknaden. Att det numera inte enbart är enskilda varor som miljömärks utan även olika typer av tjänster är ett exempel på detta. Konsumenterna kan också intressera sig för enskilda företags miljörelaterade arbete, men ha svårt att värdera arbetssätt och effekter. Denna utveckling, i kombination med den ökande digitaliseringen, kan ställa miljömärkningen inför nya utmaningar. När det gäller EU Ecolabel tillkommer att systemet involverar ett stort antal aktörer och att märkningen inte är särskilt känd bland konsumenter. Samtidigt erbjuder EU en stor marknad för miljömärkning, vilket också kan ha betydelse när det gäller handel och erfarenhetsutbyte med länder utanför EU:s inre marknad. Vidare ser regeringen behov av ett särskilt samråd med berörda aktörer om miljömärkningens potential och förutsättningar för att få ytterligare underlag till arbetet med miljömärkning.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19 utg.omr. 20) föreslår att 4,374 miljoner kronor anvisas under anslaget 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter för 2019. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter och vid behov till information om märkningen. Statsbidraget betalas till Miljömärkning Sverige AB, som ansvarar för det nordiska miljömärkningssystemet Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel i Sverige.

I budgetpropositionen anförs vidare att Sverige är en aktiv och pådrivande part i EU:s arbete med ekodesign och energimärkning.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) framhåller regeringen att Sverige under året hade fortsatt att driva på i EU för stärkta informationskrav om kemiskt innehåll i varor genom hela livscykeln. Dels har Sverige under 2016 bidragit till att EU:s ministerråds slutsatser om kommissionens handlingsplan för en cirkulär ekonomi tydliggjorde att information om innehåll av farliga ämnen i varor ska föras vidare till avfallsledet dels arbetade Sverige aktivt för att sådana informationskrav ska

komma in i både nya och reviderade förordningar under ekodesigndirektivet. Informationen behövs för att möjliggöra en säker återvinning och för att på ett säkert sätt kunna använda återvunnet material i nya varor. Vidare redovisas att det pågår mycket arbete inom EU och internationellt kring miljömässigt hållbar offentlig upphandling. Upphandlingsmyndigheten har bl.a. deltagit i ett nordiskt projekt om att stärka kompetens i arbete med hållbar upphandling samt belysa användning av miljömärkning och miljöledningssystem i offentlig upphandling med koppling till EU:s upphandlingsdirektiv.

Miljömärkning Sverige har bedrivit ett aktivt arbete med kriterieutveckling och licensiering. År 2017 lanserades bl.a. svanmärkning av fonder och renoveringstjänster och EU Ecolabel-märkning av städtjänster.

Av januariavtalet framgår att regeringen åtagit sig att tillsätta en utredning om möjligheten att alla produkter ska ha ett produktpass med information om vad produkten innehåller, var den kommer ifrån och hur den kan återvinnas eller tas om hand.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att konsumenter ges tillräcklig och adekvat information om de produkter de köper. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att regeringen har gett bidrag till miljömärkning av produkter för att konsumenterna ska ges förbättrad information om produkters påverkan på miljön. Vidare noterar utskottet att Sverige har varit en aktiv och pådrivande part i EU:s arbete med ekodesign och energimärkning. Regeringen har åtagit sig att utreda möjligheten att alla produkter ska ha ett produktpass med information om vad produkten innehåller, var den kommer ifrån och hur den kan återvinnas eller tas om hand. Utskottet välkomnar denna utredning. Mot bakgrund av det pågående arbetet och för att inte förekomma den utredning som ska genomföras föreslår utskottet att motionerna 2018/19:2426 (C) yrkande 39 och 45 och 2018/19:2895 (M) yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Reservationer

1. **Ökad återvinning och omställning till cirkulär ekonomi, punkt 1 (M)**

av Maria Malmer Stenergard (M), Åsa Coenraads (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 och avslår motionerna

2018/19:741 av Kristina Nilsson (S),

2018/19:1310 av Joakim Järrebring (S) och

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2.1.

Ställningstagande

För att uppnå bättre resurseffektivitet bör den s.k. avfallshierarkin användas som utgångspunkt. Enligt hierarkin ska avfall i första hand förebyggas och därefter återanvändas, återvinnas eller förbrännas. I sista hand ska avfallet läggas på deponi. I Sverige återvinns i dag en stor del av avfallet, men vi kan bli ännu bättre och ta till vara fler material än vad vi gör i dag. Samtidigt är Sverige på många sätt ett föredöme för övriga Europa, där avfallshierarkin ofta åsidosätts och avfall i huvudsak läggs på deponi. Därför bör Sverige verka för att det fortsatta arbetet med EU-kommissionens åtgärds paket för en cirkulär ekonomi bidrar till att minska avfallsmängderna och deponierna i hela EU. Nationella mål och riktlinjer får samtidigt inte vara för stelbenta, utan bör kunna anpassas till medlemsländernas olika förutsättningar. Resurssnålhet och energieffektivitet bör stå i fokus under omställningen till en cirkulär ekonomi.

2. **Ökad återvinning och omställning till cirkulär ekonomi, punkt 1 (C)**

av Kristina Yngwe (C) och Magnus Ek (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2.1 och avslår motionerna

2018/19:741 av Kristina Nilsson (S),

2018/19:1310 av Joakim Järrebring (S) och

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Politik ska vara möjliggörande, underlätta idéer, innovation och investeringar och undanröja hinder för den omställning som redan pågår. Regler och skatter ska därför utformas så att det är lönsamt att vara miljö- och klimatsmart och utveckla varor och tjänster som minskar miljöpåverkan och resursförbrukning. Sverige ska vara pådrivande för att EU uppfyller sina åtaganden i Parisavtalet. Det är viktigt att medlemsstaterna kan använda effektiva ekonomiska styrmedel för att nå dessa mål och att EU:s klimatambitioner inte motarbetas av stelbenta statsstödsregler eller skatteregler. Nuvarande regelverk behöver ses över så att EU:s åtaganden i Parisavtalet kan nås.

3. Skärpt materialåtervinningsmål och ökad återvinning, punkt 2 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Åsa Coenraads (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motion

2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

I januari 2020 höjs materialåtervinningsmålen med upp till 20 procent beroende på typ av förpackning. Moderaterna menar att det finns anledning att se över utrymmet för att skärpa dem ytterligare.

4. Skärpt materialåtervinningsmål och ökad återvinning, punkt 2 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3 samt avslår motion

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Grundläggande inom återvinningen är att det ska vara enkelt för den enskilde att göra rätt. Av primär betydelse är tillgång till återvinningsstationer men även att förpackningsmaterial utformas på ett sådant sätt att det kan återvinnas. Fastighetsnära insamling är ett verktyg som bevisligen leder till ökad andel återvunnet material. Mycket arbete återstår på detta område, och framför allt när det handlar om plastmaterial krävs mer forskning och produktutveckling för att kunna öka återvinningen. Den osäkerhet den förra mandatperiodens regering sände ut genom ständigt nya förslag om att förändra dagens system för förpackningsinsamling har varit destruktiv och har bidragit till att hämma utvecklingen i branschen. För att minska osäkerheten bland företagen är det önskvärt att branschen får tydliga spelregler och att planerna på att kommunalisera insamlingen av förpackningsmaterial läggs ned.

5. Möjliggöra för fler aktörer inom avfallshantering och att sälja avfall vidare, punkt 3 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Åsa Coenraads (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 9 och avslår motionerna

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 43,

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 28 och
2018/19:2847 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Verksamheter bör ges bättre förutsättningar att ta hand om sitt matavfall i en cirkulär och resurseffektiv ekonomi. I vissa kommuner får företag i restaurang- och livsmedelsbranscherna t.ex. inte sälja vidare sin frytyrolja som en resurs, utan den klassificeras i stället på ett sätt som innebär att den blir föremål för obligatorisk insamling.

6. Möjliggöra för fler aktörer inom avfallshantering och att sälja avfall vidare, punkt 3 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Magnus Ek (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 43 och
avslår motionerna

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 28,

2018/19:2847 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 1 och

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Den cirkulära och biobaserade ekonomin växer framför allt genom innovation och investeringar i företag som möter kunders ökade krav på hållbarhet. Genom att öppna fler delar av återvinningsmarknaden för företagande och konkurrens kan både teknik- och tjänsteinnovation öka. Det finns också behov av att inom ramen för ett fortsatt sammanhållet producentansvar stärka möjligheterna för kommuner att påverka hur producentansvarsmaterial samlas in och att samordna detta med de avfallsfraktioner som kommunen har ansvar för. Om en kommun eller fastighetsägare tar ett utökat ansvar ska de också få en rimlig ersättning förutsatt att de levererar insamlat material på ett sådant sätt att det går att återvinna effektivt.

7. Möjliggöra för fler aktörer inom avfallshantering och att sälja avfall vidare, punkt 3 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 28 och avslår motionerna

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 43,

2018/19:2847 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 1 och

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Kristdemokraterna vill inte slå sönder den fungerande avfallsinsamling som kommunerna sköter. Däremot vill vi inte att det ska råda monopol när det gäller källsorterat material. Förutsättningarna är väldigt olika i olika delar av landet. Lagen bör underlätta för kommuner eller andra parter som tar ansvar för att lösa praktiska problem i vardagen. Om man get företag och producenter större ansvar och möjligheter att hantera avfall kan nya företag och jobb skapas. Företag som kan och vill ska kunna ta ansvar för hela eller delar av sitt avfall, även s.k. hushållsavfall. Kommunerna bör ha fortsatt huvudansvar för brännbart avfall från hushållen som inte lämpar sig för återvinning eller återanvändning. Kommuner bör också få ökat inflytande över utformningen av insamlingssystem för material som lyder under producentansvaret. Kommuner och fastighetsägare som vill ordna insamling av producentansvarsmaterial utöver den garanterade servicenivån ska kunna göra det och få en rimlig ersättning för insamlat material förutsatt att det sker på ett sätt som möjliggör effektiv återvinning.

8. Hållbar konsumtion av textilier, punkt 5 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5 samt avslår motionerna

2018/19:2326 av Lorentz Tovatt och Emma Hult (båda MP) och

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41.

Ställningstagande

Ansvar för omhändertagande av textilier som inte ska återanvändas ligger i dag på kommunerna då det i laglig mening betraktas som hushållsavfall. Samtidigt är intresset för att ta hand om gamla textilier stort inom branschen, och det har uppmärksammats att flera klädeskedjor brutit mot lagstiftningen när de tagit initiativ till insamling av textilier i sina butiker. För att stimulera till ökad återvinning och produktutveckling vill Sverigedemokraterna se att ett producentansvar införs även för textilier. Nationella mål för insamling och återanvändning av textilier bör också sättas upp.

9. Stärkt producentansvar, punkt 7 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 och avslår motionerna

2018/19:685 av Peter Persson (S),

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 24,

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 42 och

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 15.

Ställningstagande

Ett starkt producentansvar ger företag ytterligare incitament att se över hela sin produktions- och avfallshanteringskedja. Då kan avfallet i bästa fall ses som en resurs, vilket ytterligare bidrar till att öka återvinningen. Genom att företag tar ansvar för avfallet stimulerar man till att produktdesign och material anpassas så att återvinningsprocessen kan bli så effektiv som möjligt. När det kommer till förpackningsmaterial och returpapper förespråkar Sverigedemokraterna ett starkt producentansvar samt att samlingsansvaret för förpackningar och returpapper även fortsättningsvis ska ligga kvar hos producenterna. Samordningen med kommunerna bör dock stärkas.

10. Stärkt producentansvar, punkt 7 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 15 och avslår motionerna

2018/19:685 av Peter Persson (S),

2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 24 och

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 42.

Ställningstagande

Det är rimligt att läkemedelsbranschen, liksom andra branscher med miljöfarliga ämnen, tar ett producentansvar och täcker miljökostnaden för att gifter läcker ut från produktionen via avlopps nätet eller i dagvattnet. Läkemedel riskerar att orsaka skador på miljön i alla led, från forskning och tillverkning till försäljning, konsumtion och avfalls-/avloppshantering. Det är därför av stor vikt att försöka minska de skadliga effekterna i hela kedjan. De största effekterna av läkemedel sker vid användning då rester utsöndras med urin och avföring. Att våra reningsverk förmår rena avloppsvatten från dessa rester är därför mycket centralt för att minska de skadliga miljöeffekterna. Redan i dag finns ett producentansvar för läkemedel, som innebär att en producent utan ersättning ska ta hand om avfall som består av bl.a. överblivna läkemedel. Kristdemokraterna föreslår en utredning av hur ett producentansvar för läkemedlens negativa miljöpåverkan ska utformas.

11. Förbud mot engångsartiklar av plast och EU:s plaststrategi, punkt 9 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Åsa Coenraads (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 och avslår motionerna
2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 8,
2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 25,
2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 37,
2018/19:2586 av Cecilie Tenfjord Toftby (M) yrkande 2 och
2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 28.

Ställningstagande

Marint skräp har blivit ett allt större problem. Det får allvarliga konsekvenser för såväl djur som människor. Den största andelen av det marina skräpet utgörs av plastavfall som naturen inte klarar av att omhänderta. I stället bryts plasten ned till mikropartiklar, s.k. mikroplast. Värst drabbad i Sverige är västkusten, där stora mängder avfall flyter upp på land. De drabbade kommunerna tar stort ansvar, vilket är både krävande och mycket kostsamt. I dag vilar ansvaret för att omhänderta det marina skräpet på kommunerna, men vi i Moderaterna anser att bättre stöd bör ges både till berörda kommuner och till de många frivilliga initiativ som tas i arbetet mot det marina skräpet. Åtgärder för att minska det marina skräpet behöver vidtas nationellt, men även på EU-nivå och internationellt. Mycket av det marina skräpet flyter i land i Sverige på grund av vårt geografiska läge och vår långa kustlinje. Det innebär att Sverige tar en stor del av notan för att minska det marina skräpet, trots att det främst härrör från andra länder. Därför bör regeringen vara pådrivande för att kostnaderna för det marina skräpet fördelas mer rättvist inom EU och internationellt.

12. Förbud mot engångsartiklar av plast och EU:s plaststrategi, punkt 9 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 8 och avslår motionerna
2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 25,
2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 37,
2018/19:2586 av Cecilie Tenfjord Toftby (M) yrkande 2,
2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 28 och
2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Förekomsten av plast i marin miljö och andra ekosystem är ett potentiellt tilltagande problem. Ökade resurser bör avsättas för att kartlägga och reducera flödena av plast i samhället och generellt minimera konsekvenserna för miljön. Sverigedemokraterna ställer sig däremot inte bakom totalförbud riktade mot vissa plastprodukter, vare sig på nationell nivå eller inom EU. Detta tenderar att utmynna i symbolpolitik och stelbent byråkrati utan mätbar miljöeffekt, inte minst eftersom man på så vis riskerar att ersätta engångsartiklar av plast med andra, dyrare produkter med större miljöpåverkan.

13. Förbud mot engångsartiklar av plast och EU:s plaststrategi, punkt 9 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Magnus Ek (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 37 och avslår motionerna

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 8,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 25,

2018/19:2586 av Cecilie Tenfjord Toftby (M) yrkande 2,

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 28 och

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Våra hav hotas också av nedskräpning. Plastskräp utgör ca 60–90 procent av den totala mängden nedskräpande föremål i haven. Plasten bryts ner till mikroplast, och fåglar, fiskar och marina däggdjur riskerar att äta eller trassla in sig i plasten så att de svälter ihjäl eller kvävs. Enbart på den svenska västkusten beräknas årligen flera tusen kubikmeter skräp flyta i land. Centerpartiet anser att vi behöver förbättra avfallshanteringen längs våra kuster. Vi behöver stoppa skräpet redan vid källan, innan det hamnar i vattnet eller längs med kuststräckan. För att minska nedskräpningen har Centerpartiet föreslagit att man helt ska fasa ut engångsartiklar i plast.

14. Minskad plastanvändning och en nationell plaststrategi, punkt 10 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 och

avslår motion

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkandena 15 och 17.

Ställningstagande

Marin nedskräpning utgör ett allt större problem, eftersom materialet sprids och orsakar överskådliga problem. Problemet är internationellt, men Sverige bör agera såväl nationellt och regionalt som internationellt för att intensifiera arbetet med att lyfta problematiken i internationella forum. Uppenbarligen har vi möjlighet att göra störst skillnad i synnerhet i och kring Östersjön, där Sverige är det land som har längst kust. Samtidigt är det viktigt att understryka att en kraftig majoritet av allt plastskräp härrör från andra kontinenter än Europa, och Sveriges bidrag torde i sammanhanget vara begränsat. För att effektivt kunna arbeta mot plast i hav är det grundläggande med ett internationellt perspektiv framför olika typer av plakatpolitiska åtgärder i Sverige och Europa. Sverigedemokraterna förordar en helhetsstrategi för att reducera dessa problem.

15. Minskad plastanvändning och en nationell plaststrategi, punkt 10 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkandena 15 och 17 samt

avslår motion

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7.

Ställningstagande

Under hösten 2018 lade EU-kommissionen fram ett förslag för att begränsa mängden engångsplastartiklar genom en kombination av förbud och andra åtgärder. Förslaget innebär att fler plastprodukter än i dag kommer att omfattas av ett producentansvar. Vänsterpartiet anser att EU-parlamentets beslut är ett viktigt steg för att bättre reglera engångsartiklar i plast även om vi anser att mer omfattande reglering krävs där bl.a. även plastpåsar ingår. Vänsterpartiet anser att Sverige även bör utforma en nationell plaststrategi som kan ta sin utgångspunkt i EU:s plaststrategi men med skarpare reglering och högre ambitioner för att minska plastens negativa effekter på miljön.

För närvarande har Sverige ett mål om att 30 procent av hushållens plastförpackningar ska återvinnas men den faktiska återvinningen överstiger 40 procent. Från och med 2020 kommer återvinningsmålet att höjas till 50 procent för plastförpackningar. När det gäller återvinningsmål för förpackningar av papper, glas och metall ligger det på 70 procent medan den faktiska återvinningen är 78–93 procent. Vänsterpartiet anser att det finns starka skäl att höja ambitionerna när det gäller återvinning av plastförpackningar.

16. Övriga plastfrågor, punkt 11 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 16 och
avslår motionerna

2018/19:1033 av Fredrik Lundh Sammeli och Mathias Tegnér (båda S),

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 24 och

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 16.

Ställningstagande

Enligt EU:s direktiv ska förbrukningen av plastbärkassar minska för att förbättra miljön och effektivare nyttja våra resurser. I Sverige införde regeringen 2016 en ny förordning om plastbärkassar för att minska förbrukningen av plastbärkassar. Riksdagen beslutade 2017 att butiker och restauranger ska informera om plastkassars miljöpåverkan och medverka till att minska förbrukningen. I Sverige förbrukade vi mer än 80 plastkassar per person 2017. Målet till 2025 är 40 plastkassar per person och år. Statistik från 2017 visar att endast 40 procent av den sålda plasten materialåtervanns.

Vänsterpartiet anser att det krävs kraftigare reglering av plastbärkassar för att minska deras miljöpåverkan. Vi anser att användning av plastbärkassar bör avskaffas. Att främja biobaserade plaster i stället för fossilbaserade plaster kan vara motiverat i en del fall för att minska plastförbrukningens miljöpåverkan och minska beroendet av fossila råvaror som råolja och naturgas. Men biobaserade plastpåsar ger upphov till samma problematik med nedbrytbarhet som fossilbaserade plaster, och därmed kan även de orsaka stor skada på ekosystemen.

17. Övriga plastfrågor, punkt 11 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 24 och
avslår motionerna

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 16,

2018/19:1033 av Fredrik Lundh Sammeli och Mathias Tegnér (båda S) och

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 16.

Ställningstagande

Icke-återvunnen plast är ett gränsöverskridande problem. Plast som driver i våra hav känner inga landsgränser. Därför behövs också gränsöverskridande lösningar. Sverige ska stödja kommissionens förslag om en avgift per ton icke-återvunnen plast som läggs på varje medlemsland och går till den gemensamma budgeten. På så sätt blir bidrag till EU-budgeten baserat på mer än bruttonationalinkomsten (BNI).

18. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för minskat matsvinn, punkt 12 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Åsa Coenraads (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 6 och
avslår motionerna
2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6,
2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 33,
2018/19:2696 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,
2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 18 och
2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 42.

Ställningstagande

Det behövs ytterligare informationsinsatser med ett positivt budskap för att minska matsvinnet, t.ex. om vad bästföredatuket innebär för olika livsmedel och hur livsmedlen ska förvaras. Här har sannolikt mycket kunskap gått förlorad under senare decennier. Sex av tio vet inte skillnaden mellan bästföredatuket och sista förbrukningsdag. En så enkel sak som att byta ut orden ”bäst före” till exempelvis ”minst hållbar till” skulle sannolikt kunna leda till mindre matsvinn och att vårt klimatavtryck blir mindre. Livsmedelsverket bör därför ges ett permanent uppdrag att genomföra informationsinsatser för att minska matsvinnet.

19. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för minskat matsvinn, punkt 12 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 och
avslår motionerna
2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 33,
2018/19:2696 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,
2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 18,
2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 42 och
2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Matsvinnet utgör i dag ett enormt resursslöseri. Genom att bättre ta till vara avfall och mat i alla led från produktion och transport till förädling hos såväl handlare som konsumenter finns det stora orealiserade möjligheter till samhällsekonomiska besparingar och dessutom möjligheter att minska vårt

utnyttjande av jordens resurser. Informationsinsatserna bör förbättras på detta område.

20. Cirkulär livsmedelsproduktion och åtgärder för minskat matsvinn, punkt 12 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 42 och avslår motionerna

2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 33,

2018/19:2696 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 18 och

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Det uppskattas att omkring en tredjedel av alla livsmedel som produceras kasseras utan att ätas upp. Samtidigt ökar trycket på vår jords resurser, vilket ställer ökade krav på att vi hushållar med både mat och jordbruksmark. Det mesta svinnet sker i hushållen, men även detaljhandelsledet har ett betydande matsvinn, ca 5 procent av den totala produktionen. Matsvinnet i butikerna motsvarar ca 1 procent av svenskarnas totala klimatpåverkan. Livsmedelsverket bör få i uppdrag att ta fram en handledningsbok till företagarna om hur de kan minska sitt matsvinn.

21. Biogasproduktion, punkt 13 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 22 och avslår motion

2018/19:454 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vissa små biogasproducenter efterfrågar en möjlighet att ta emot matrester från exempelvis skolkök att blanda in tillsammans med stallgödseln i röttningsprocessen. Det är i dag inte tillåtet på grund av risken för smittspridning. Det bör inte vara svårt att få fram säkra förfaranden för att små biogasproducenter, utan egen hygienisering av substrat, ska kunna ta emot och hantera visst avfall utöver stallgödsel. Det är vår mening att regelverket även i detta sammanhang bör omprövas och utvecklas.

22. Hantering av slaktavfall, punkt 14 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Åsa Coenraads (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 9 och avslår motion

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 34.

Ställningstagande

I arbetet med att öka konsumtionen av viltkött är det angeläget att se över hur hanteringen av viltavfall kan förbättras. Tidigare var det tillåtet för vilthanteringsanläggningarna att gräva ned slaktavfallet från vilt eftersom slaktavfall från vilt anses innebära en låg risk för sjukdomar. Det har dock skett en lagändring som tvingar vilthanteringsanläggningarna att föra slaktavfallet till destruktion. Det innebär en relativt hög kostnad för både transport och därefter destruktion. Det kan vara särskilt problematiskt för de mindre vilthanteringsanläggningarna där dessa kostnader blir för tunga att bära. Det är viktigt att vi har vilthanteringsanläggningar i hela landet för att på ett bra sätt kunna få ut mer vilt till konsumentledet. Därför föreslår vi att en väl avvägd gräns införs vad gäller hantering av slaktavfall så att de mindre vilthanteringsanläggningarna kan få ett undantag från lagen och få tillåtelse att gräva ned slaktavfall. Ett annat alternativ för att minska slaktavfallskostnaderna är att se över lagstiftningen om vad som får rötas till biogas.

23. Hantering av slaktavfall, punkt 14 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 34 och
avslår motion

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Som djurhållare är man skyldig att ta hand om döda djur och slaktbiprodukter på ett säkert sätt för att undvika risk för spridning av smittsamma sjukdomar. Normalt ska slaktavfall eller kadaver sändas till en godkänd eller registrerad anläggning eller mottagare. För lantbruk med fjäderfä- och svinproduktion som har en gårdspanna finns i dag möjlighet att få pannan godkänd av Jordbruksverket för förbränning av gårdens döda djur. Vi anser att fler djurslag och även slaktavfall i större grad än idag borde kunna brännas i gårdspannor och värmeverk.

24. Slamåterföring, punkt 15 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Åsa Coenraads (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 10 och
avslår motion

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 36.

Ställningstagande

Runt 1 miljon ton avloppsslam bildas varje år vid de kommunala reningsverken i Sverige. En del av slammet används för att producera biogas och restprodukten efter att biogasen utvunnits – biogödsel – kan användas som gödning. För att säkerställa att avloppsslammet inte innehåller miljöfarliga

ämnen som sedan sprids genom gödsling behövs investeringar i ny reningsteknik. Tuffare krav på de kommunala avloppsreningsverken, t.ex. i fråga om återföring av fosfor, är avgörande för att investeringar i sådan teknik ska kunna göras. Kraven bör först och främst införas för de reningsverk där de kan bidra till störst miljönytta. Att öka utvinningen och återföringen av näringsämnen ur avloppsslam är en av många åtgärder som kan främja omställningen till en cirkulär ekonomi. En utgångspunkt för detta arbete skulle kunna vara att sätta ett långsiktigt mål för fosforåterföring från reningsverken.

25. Slamåterföring, punkt 15 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 36 och
avslår motion
2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

När det gäller slam och återföring av växtnäring måste hänsyn tas till säkerhet och växttillgänglighet. Det kan dock konstateras att både lantbrukare och konsumenter är tveksamma till livsmedel som har producerats på jordbruksmark där slam har tillförts. Därför behöver bättre metoder utvecklas, för att möjliggöra en återcirkulation av växtnäring i en renare och mer attraktiv form, som både producenter och konsumenter kan acceptera. Det bör göra att slam i högre grad kan återföras som växtnäring, vilket vore positivt.

26. Oljesanering, förorenad mark och återställande- och saneringsförsäkring, punkt 19 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Åsa Coenraads (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 6 och avslår motionerna

2018/19:164 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 17 och 2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

När en allvarlig händelse som ett oljeutsläpp inträffar måste ansvarsfördelningen vara tydlig och respektive aktörs roll och uppgifter bör vara väl definierade. Enligt miljölagstiftningen vilar ansvaret för att vidta avhjälpande insatser på verksamhetsutövaren. I samband med ett oljeutsläpp är det i normalfallet det ansvariga rederiet som är att betrakta som verksamhetsutövaren. Det kan dock ta tid att juridiskt klargöra ansvarsförhållandet, om det över huvud taget är möjligt. Av miljöhänsyn kan dock saneringsarbetet självfallet inte invänta långdragna juridiska processer. Därför har praxis blivit att kommunen tar ansvar för saneringen, trots att den enligt lagstiftningen bör genomföras av verksamhetsutövaren. Därför bör regeringen se över miljöbalken i syfte att förtydliga ansvaret för oljesanering så att saneringsarbeten kan påbörjas snarast möjligt.

27. Oljesanering, förorenad mark och återställande- och saneringsförsäkring, punkt 19 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:164 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 17 och avslår motionerna

2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 9 och

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna intar en pragmatisk hållning till regler i form av lagar, förordningar och föreskrifter och anser att de enbart ska finnas i den mån de verkligen fyller ett behov. Miljölagstiftningen ger i dag otydliga besked om ansvarsfördelning vid förorenad mark, t.ex. vad gäller industritomter där föroreningar skett i sedan decennier nedlagda företag. Detta vill vi avhjälpa genom ett förtydligande av nuvarande regelverk. Vi anser också att staten bör stå med betryggande resurser för sanering.

28. Rivning av vindkraftverk, punkt 20 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 12.

Ställningstagande

Överslagsberäkningar har gett vid handen att kostnaden för att montera ned ett uttjänt tvåmegawattsvindkraftverk kan uppgå till ca 700 000 kronor. Enligt gällande lagstiftning saknar kommunerna rätt att ställa krav på ekonomiska garantier så att den som uppför ett vindkraftverk verkligen också finansierar skrotningen när det blir dags. Det kan bli problematiskt när vindkraftverkets ekonomiska eller tekniska livslängd har uppnåtts om vindkraftsbolaget har fått ekonomiska bekymmer. I värsta fall kan markägaren tvingas stå för nedmonteringskostnaden. Det är därför angeläget att ansvarsförhållandet redan i dagsläget utreds och fastställs. Den som uppför eller driver vindkraftverk bör årligen fondera medel på låsta konton för att säkerställa betalning av de kostnader som uppstår vid nedmontering och skrotning.

29. Miljöbrott och transport av farligt avfall, punkt 21 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Åsa Coenraads (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 3–5.

Ställningstagande

Miljöbrott får ofta allvarliga konsekvenser för människor, djur och natur under lång tid. Därför bör miljöbrott tas på större allvar och prioriteras högre av de rättsvårdande myndigheterna. Långt ifrån alla miljöbrott anmäls, och ännu färre klaras upp. En översyn av hur miljölagarna följs är därför angelägen.

En tämligen vanligt förekommande typ av miljöbrott rör transport och hantering av farligt avfall. Riksrevisionen presenterade 2015 en granskning som synliggjorde flera allvarliga brister i tillsynssystemet för transporter av farligt avfall. Systemet är inte tillräckligt effektivt för att säkerställa att lagstiftningen på området följs. Regeringen bör snarast utreda om de svenska straffreglerna för olagliga avfallstransporter behöver ändras.

Lagar och regler för transport av farligt avfall är nödvändiga, men de måste också stå i rimligt förhållande till hur farlig transporten faktiskt är. För småföretagare kan de krav som ställs vara besvärliga att följa. Därför menar Moderaterna att regelförenklingar behövs för att underlätta för småföretag vid transport av farligt avfall.

30. Informationskrav för varor och tjänster om miljöpåverkan, farliga ämnen och livslängd, punkt 22 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Åsa Coenraads (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2895 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motion

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 39 och 45.

Ställningstagande

För att kunna göra rätt val behöver det bli lättare att få kunskap om produkters miljö- och klimatpåverkan. Livscykelanalyser har under senare år blivit kraftfulla verktyg för att ge en helhetsbild av den miljöpåverkan som en produkt har under hela sin livslängd. I en sådan analys ingår en bedömning av den miljöpåverkan som sker i samband med bl.a. råvaruuttag, tillverkningsprocess och avfallshantering kopplat till produkten. Genom livscykelanalyser kan vi få en mer rättvisande bild av olika produkters miljöpåverkan, exempelvis elbilar och bensinbilar, och bättre möjligheter att jämföra dem med varandra. Därför bör regeringen utreda vilka varor och tjänster som bör omfattas av striktare krav på information om klimat- och miljöpåverkan med utgångspunkt i en livscykelanalys.

31. Informationskrav för varor och tjänster om miljöpåverkan, farliga ämnen och livslängd, punkt 22 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Magnus Ek (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 39 och 45 samt
avslår motion
2018/19:2895 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Det har blivit allt vanligare att kläder och andra varor inte är gjorda för att hålla länge. Det gör det svårare för den som faktiskt vill använda sina plagg länge att göra det. Centerpartiet vill göra det möjligt att ställa krav på att varor förses med information om förväntad livslängd.

För konsumenter såväl som avfallshanterare saknas i dag information om vilka farliga ämnen som finns i olika varor såsom kläder, skor och textilier. Det innebär risker för konsumenters hälsa och svårigheter i avfallshanteringen när material ska återvinnas. Centerpartiet vill därför införa innehållsförteckning för textilier för att skapa transparens, stärka konsumentskyddet och informera om ett plaggs innehåll.

Särskilda yttranden

1. Centerpartiets förslag för en cirkulär ekonomi (C)

Kristina Yngwe (C) och Magnus Ek (C) anför:

Framväxten av den cirkulära ekonomin är oerhört nödvändig och ett prioriterat område för Centerpartiet. Den cirkulära och biobaserade ekonomin växer framför allt genom innovation och investeringar i företag som möter kunders ökade krav på hållbarhet. Det måste ställas krav på produkters livslängd, energianvändning och återvinningsbarhet, så kallade ekodesignkrav, som innebär att producenten ska ta hänsyn till produktens totala miljöpåverkan redan i designstadiet. På så sätt kan hållbar konsumtion göras lättare och resursutnyttjandet kan förbättras. Att produkter och förpackningar utformas så att de kan bli återvunna råvaror när de tjänat ut är centralt för att den cirkulära ekonomin ska växa. Producentansvaret skapar ekonomiska drivkrafter för att göra produkter lätta att återvinna. Genom att stärka det befintliga producentansvaret, och att fler produktgrupper såsom textilier, möbler och byggmaterial omfattas, kan företag få tillbaka sina produkter och material från i slutet av livscykeln och på så sätt sluta kretsloppet. Det är också viktigt att produkters livslängd förlängs. Ju längre en produkt håller, desto bättre för miljön. Många nya företag och tjänster behöver utvecklas för reparation, hyra, och begagnat och att erbjuda cirkulära tjänster. Det innebär att det kan skapas både nya jobb och att det blir lönsamt att förlänga produkters livslängd. För att realisera potentialen i omställningen vill Centerpartiet se en nationell strategi för omställningen till en cirkulär ekonomi.

Utöver detta har Centerpartiet tillsammans med regeringen och Liberalerna slutit en sakpolitisk överenskommelse. En del i denna överenskommelse är åtgärder för att stärka utvecklingen av en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi. Överenskommelsen mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna innehåller flera åtgärder som ligger i linje med Centerpartiets politik.

Till följd av att det därmed pågår ett arbete i den riktning som Centerpartiet har föreslagit i kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 2 i denna del och 40–43 väljer vi att framföra partiets åsikt i ett särskilt yttrande i stället för i en reservation.

2. Liberalernas förslag för en cirkulär ekonomi (L)

Tina Acketoft (L) anför:

Liberalerna har fått igenom mycket av sin miljö- och klimatpolitik genom januariavtalet, där bl.a. frågan om klimatet, miljön och EU hanteras. Jag väljer därför att inte reservera mig mot det förslag som mitt parti framför i kommittémotion 2018/19:2255 yrkandena 24, 25 och 33 utan avser att följa

frågorna noga och delta i det konstruktiva arbetet med politikens utveckling på området.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:164 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om miljölagstiftningen och ansvarsfördelningen vid förorenad mark och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vindkraftsexploater ska fondera medel för framtida rivning av vindkraftverken och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en omprövning av regelverket för att kunna ta emot andra substrat än stallgödsel för biogasproduktion utan hygienisering och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:183 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatoriskt mottagande av importburkar och flaskor och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:184 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av pantsystem för färgpatroner och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:339 av Markus Wiechel (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att införa ett gemensamt pantsystem i hela Norden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:454 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stryka tillståndskravet när det gäller kompostering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa möjligheter att tillåta biogasproduktion av kadaver och slaktavfall och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på en nationell plaststrategi med åtgärder och regleringar för att minska de negativa miljöeffekterna från plast och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett förbud mot plastbärkassar och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i förordning bör anta ett ökat återvinningsmål för plastförpackningar på 70 procent fr.o.m. 2020 och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:680 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att komplettera producentansvaret med andra åtgärder som minskar problemet med övergivna bilar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:684 av Ingemar Nilsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera förutsättningarna för en skrotningspremie för personbilar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:685 av Peter Persson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning av vilken påverkan förordningen (2018:1463) om producentansvar för returpapper har på svensk pappersindustri och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:709 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka lämpliga åtgärder som kan vidtas med anledning av det växande problemet med avställda bilar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:741 av Kristina Nilsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra tillgängligheten till återvinningen för personer med funktionshinder och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:747 av Johan Löfstrand m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett gemensamt pantsystem i EU och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1033 av Fredrik Lundh Sammeli och Mathias Tegnér (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram ytterligare åtgärder för att minska användningen av plastpåsar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1284 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja återvinning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett stärkt producentansvar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydliga regler för återvinning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om producentansvar för textilier och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mål för insamling och återvinning av textilier och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka onödigt matsvinn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler djurslag och fler sorters slaktavfall ska kunna brännas i gårdspannor och värmeverk och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om metodutveckling för att slam i högre grad ska kunna brännas och återföras som växtnäring och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärder bör vidtas för att minska den totala användningen av plastprodukter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte totalförbjuda enskilda produkter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1304 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka incitamenten för att återvinna uttjänta fordon och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1310 av Joakim Järrebring (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom ökad reglering för en cirkulär ekonomi förena lägre utsläpp med fler jobb och ökad välfärd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1457 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för att ta ett nationellt ansvar över havs- och strandmiljön längs Sveriges och Bohusläns kust och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1594 av Matilda Ernkrans (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om pant på mobiltelefoner, andra elektroniska produkter och vissa batterier och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1618 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka incitamenten att återvinna uttjänta fordon och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1700 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ändra i lag och förordning så att en systematisk återvinning av nedskräpande och uttjänta fritidsbåtar kommer till stånd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1729 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa krav på återvinning av glykol och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1816 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa pant på batterier och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1817 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om pant på lågenergilampor och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1834 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta regelverket vid global handel med historiska fordon och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en avgift för icke-återvunnen plast i EU och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2250 av Solveig Zander (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fempar ska ingå i skräplagen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer återvinning och ökat producentansvar och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska användningen av plast samt om EU:s plaststrategi och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slänga mindre mat och att matavfall bör tillvaratas t.ex. i biogasproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2326 av Lorentz Tovatt och Emma Hult (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hållbart och cirkulärt mode och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur man kan verka för ökad återvinning av oanvända metaller och sten i vår bebyggda miljö ("urban mining") och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stimulera forskning och utvecklingsinsatser inom urban mining och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen som reglerar hantering av utvinningsavfall och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stimulera forskning om och utveckling av waste mining och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av en obligatorisk återställande- och saneringsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

- 2.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja ett regelverk på europeisk och global nivå för att ekonomiska styrmedel effektivt ska kunna användas för resurseffektivitet, en giftfri vardag och minskad klimatpåverkan och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser cirkulär ekonomi

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut engångsartiklar i plast och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa innehållsförteckning för textilier och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att regeringen driver frågan om att utforma EU-regelverk med krav på återvinningsbarhet och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål för insamling och återanvändning av textilier och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av producentansvar för fler produktgrupper och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öppna en större del av återvinningsmarknaden för företagande och konkurrens, samt om möjligheter till kommunalt inflytande och insamling inom ramen för ett fortsatt sammanhållet producentansvar, och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på information om förväntad livslängd på varor och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2541 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stryka tillståndskravet för varmkompost i avfallsförordningen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2545 av Rickard Nordin och Fredrik Christensson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på en översyn av ansvaret och kostnaderna för städning av stränder på grund av marint skräp och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2546 av Rickard Nordin och Fredrik Christensson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna att ge kommunerna möjlighet att bötfälla nedskräpning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även kunna bötfälla nedskräpning med småskräp och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2586 av Cecilie Tenfjord Toftby (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda om det finns möjlighet för ett utökat EU-samarbete för att minska andelen marint skräp från källan och ta fram en långsiktig strategi för insamling och finansiering av hanteringen av marint skräp och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2696 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av strukturella åtgärder för cirkulär livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Tillväxtverket i uppdrag att utreda lämpliga steg för utvecklingen av ett centrum för cirkulära system för livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör låta utreda producentansvaret för läkemedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förbud mot mikroplaster i kosmetiska produkter och hygienprodukter och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återvinning av avfall och förpackningar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag på lagstiftning som kraftigt minskar matsvinnet i livsmedelskedjans samtliga led, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa pantsystem för fler varor och tillkännager detta för regeringen.

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för EU-krav i det s.k. ekodesigndirektivet om att stoppa produkter med planerat åldrande och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom t.ex. förbud på nationell nivå eller EU-nivå minska användningen av ohållbar plast och engångsplast och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram en handledningsbok till företagarna om hur de kan minska sitt matsvinn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2847 av Martin Ådahl m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att professionella ombud, inklusive sådana som marknadsför sig på digitala plattformar, ska ha samma rätt och möjligheter som privatpersoner har för sin egen räkning att transportera avfall och oönskade objekt till återvinningscentraler eller för vidareförsäljning till annan part och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att kostnaderna för det marina skräpet fördelas mer rättvist inom EU och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över miljöbalken för att förtydliga ansvarsfördelningen vid oljesanering och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hanteringen av slaktavfall från vilt för att underlätta för mindre vilthanteringsanläggningar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att resurs- och kostnadseffektivitet bör stå i centrum under omställningen till en cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om materialåtervinningsmålen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler kontroller införs i syfte att på ett effektivt sätt upptäcka miljöbrott och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om de svenska straffreglerna beträffande olagliga avfallstransporter behöver ändras och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler regelförenklingar genomförs för att underlätta för småföretag vid transport av farligt avfall och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Livsmedelsverket ett permanent uppdrag att sprida kunskap om matsvinn och den stora miljöpåverkan detta har, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga lagstiftningen för att säkerställa att verksamheter har möjlighet att sälja vidare avfall med värde på ett säkert sätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att förändra kraven på reningsverken i syfte att möjliggöra ökad återföring av näringsämnen i avloppsslam till kretsloppet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2895 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka varor och tjänster som bör omfattas av striktare informationskrav gällande klimat- och miljöpåverkan med utgångspunkt i en livscykelanalys och tillkännager detta för regeringen.